

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy íven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre 12 K
Félévre 6 K
Negyedévre 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZÉK: Vezéreikk. Egyetemes gyűlés. — Br. Prónay Dezső egyetemes gyűlési megnyitója. — **Tárca.** Gondolatok. Perczelné könyvéről. *D. L.* (Folgt. köv.) — **Bélelet.** — Pályázatok. — Hirdetés.

Egyetemes gyűlés.

A szokottnál nagyobb mérvű érdeklődés mellett, de egyúttal sikeresebben, nagyobb alkotások létesítésével zajlott le f. é. október hó 6—10-ik napjain magyarhoni evang. egyházegyetemünk közgyűlése.

A megelőző bizottsági ülésekkel együtt teljes 8 napon át végzett munka menetével és eredményeivel egyaránt meg lehetünk elégedve. *A nyngdíjintézet szervezetének végleges megalkotásával, az egyházi adó csökkentésére adott államsegély felhasználására vonatkozó szabályrendelet elkészítésével, a közigazgatási államsegélynek az egyházegyetem és a négy egyházkerület szükségletei között történt felosztásával ez az egyetemes közgyűlés oly áldásos kihatással 1-sz egész egyházi közéletünkre, oly messzemenően kedvező helyzetbe hozza közigazgatásunkat, oly nagyjelentőségű könyvitéseket létesít az anyagi teher súlya alatt roskadozó evang. gyülekezetek életében és oly áldásos megnyugvás szellemét költözteti be a parochiák gondterhes, a jövő felett aggódó családi körébe: hogy — a Gyürky Pál szavaival élve és a Baltik Frigyes megható zárószavait ismetelve — valóban hálafohászra nyithatjuk ajkainkat az elért eredmények felett! Igaz, hogy a cél elérésétől még messze vagyunk. Az 1848. XX. t.-cz. teljes végrehajtása — mint ugyancsak a lezajlott egyetemes közgyűlés számos tárgysorozati pontjánál emelkedő igényekből láthattuk — még nagyon-nagyon sok követelni valót hagy fenn számunkra. De elvitázhatatlan tény, hogy a multtal való összehasonlítás mellett ideai egyetemes közgyűlésünk alkotásai azt a jogos reményt váltják ki belőlünk, hogy szívós, kitartó, lankadatlan küzdelem és főleg egyetértő szellem mellett sikerülni fog egyházunk összes törvénybiztosította igényeit teljesíteni.*

Hatalmas lépéssel vitt minket közelebb

a célhoz ideai egyetemes közgyűlésünk. Szálljon fel ezért hála a mennyei Atyához megsegítő kegyelméért! De szálljon elismerés azok felé is, a kik Isten kegyelmének bölcs vezetéséből az elért eredményben földi tényezők valának, a kik megértették az idők intő szavát és lehetővé tették azt, hogy a tanácskozás termében — mint a hogy az az elmében nagy elhatározások küszöbén támadni szokott — mindvégig a testvéries megértés és egyetértő igyekezet szelleme honolt. Szent meggyőződésünk, hogy ez egyetértő szellem uralma nélkül nem létesülhettek volna e megnyugtató eredmények s nem hangzott volna fel oly imponáló méltósággal és a jogérzet mélységéből fakadó határozottsággal egyetemes evang. egyházunk sok jogos óhaja, törvényes kívánsága, mind oly eszmék gyanánt, — a melyeknek diadaláért, mint az egyetemes egyház tagjai, most már felülről jövő példadással is, mindannyian küzdeni tartozunk. E lelkünk mélyére ható szép eredményért tegyük le most az elismerés koszorúját Br. Prónay Dezső egyetemes felügyelő, Dr. Zsilinszky Mihály bányakerületi felügyelő, Dr. Sztelho Kornél egyetemes ügyész, Dr. Zsigmond János egyetemes főjegyző, a püspöki és a kerületi felügyelői kar s közegyházunk minden jelese elé, a kiknek vállvetett igyekezete odairányult, hogy igazán minden „per animarum consensus“ létesüljön. Az egyetemes gyűlés vezérei és tagjai igazán méltóknak bizonyultak az egyetemes gyűlés nagy hivatásához és a gyűlés alkotásai a tagok példás buzgóságához, nemes érdeklődéséhez. Ellenségeink ravasz taktikája, a mely az egyesült erővel munkálni hivatott táborba a politika jelszavaival éket akart verni, visszafelé sült el. Jobbról és balról megértették és az egyetértő munkában megsemmisítették e kicsinyes cselvetést. És ha, a mint arról később közzéteendő fejtegetéseinkben külön-külön is megemlékezünk, — ha itt-ott mutatkozot

is a tanácskozások anyagán némi apróbb kifogásolni való, mi egészben mégis egy jobb kor reményének hajnalaként üdvözöljük az 1908-iki egyetemes közgyűlést lefolyásában, alkotásaiban egyaránt!

Részletes tudósításunk a következő:

Bizottsági ülések.

Szombaton, 4-én d. e. az egyetemes nyugdíjintézet, d. u. 4—8-ig az egyetemes pénzügyi és alkotmány és jogügyi bizottságok együttes ülésben tárgyalták le a hozzájuk utalt fontos közgyűlési tárgyakat. A nyugdíjintézeti bizottságban a fizetési és az átalányrendszer hívei még egyszer összemérték fegyverzetüket, de belátva a merev álláspontoknak itt-is, ott-is súlyos következményeit, kompromisszumra léptek egymással lehetőleg mindkét álláspont alapelveinek összeegyeztetett alkalmaztatásával. A jogügyi bizottság legfontosabb tárgyai a Ne temere, a sérelmek, az 1848. XX. t. cz. végrehajtása érdekében teendő lépések és az államsegély felosztása voltak. Ugyanezen bizottság *Br. Prónay D.* egyetemes felügyelő indítványára a stólnak az állam által leendő megváltása végett kezdeményező lépések megtételét határozta el összefüggésben a *Noszkó I.* lapunkban is közölt indítványára a bányakerület által hozott határozattal.

Tisztelgés.

A négy egyházkerület küldöttei a püspökök és egyházkerületi felügyelők vezetése alatt a közgyűlési értekezlet előtt *báró Prónay Dezső* egyetemes felügyelő bálvány-utcai lakásán rótták le a szokásos tisztelet adóját az egyetemes felügyelő előtt. Az ez alkalommal úgy az üdvözlő szónok: *dr. Zsilinszky Mihály* egyházkerületi felügyelő, mint a *br. Prónay Dezső* egyetemes felügyelő által mondott beszédek gyorsírói jegyzetek alapján, a bennök foglalt nagyszámú kijelentésekre való figyelemmel egész terjedelmükben a következőkben adjuk közlé: —

Zsilinszky üdvözölve *Prónayt*, hangsúlyozza, hogy az egyet. gyűlés tagjait ezuttal nem csupán a régi szokás, de bizonyos aggodalmat keltő körülmények is hozták ide. Valamint a zajgó tenger hullámai által hányatott hajó népe az Isten bölcsességén kívül az ő vezérének kitapasztalt ügyességétől várja megmenekülését, úgy a mi egyházunk is vezéréből reméli ezt. (Éljen!) Meg van győződve, hogy ha egyházunkban akadnak is konkoly hintők, kik a békés egyetértést megakadályozni törekszenek, mégis reméli, hogy bármiféle nehézségek következzenek is be és habár épen az evangéliumi szabadságnál fogva, az egyesek nézetei el is térnek, mégis hiszi, hogy most, midőn nagy célok eléréséről, jogaink és igazságaink megvédéséről van szó, a protestánsok összeállanak, mint a fal, mely nagy erőnek is ellent áll. Úgy érzi, hogy *nehéz napok* következnek reánk; de egy a célunk, egy a reménységünk. Ezen nemes célok elérésére törekedve, üdvözlöm Méltóságodat és kérem az Egek Urát, hogy családjával együtt egyházunk javára sokáig éltesse! (Éljen.)

Prónay: Köszönöm a megtiszteltetést, melyben a hagyományhoz képest, ez alkalommal is részesítettek. Mindig a meghatottság bizonyos érzelmével fogadom és viszonzom a szíves üdvözlőt és megtiszteltetést, a meghatottság ezen érzetével fogadom és viszonzom ma is, és kérem, legyenek meggyőződve, hogy amint *Zsilinszky* önméltga, a bányai kerület felügyelője

mondotta nekünk, megteesszük, hogy kerüljünk minden személyes vonatkozású dolgokat (Úgy van!); különösen a jelen pillanatban *tömörülnünk* és azt keresnünk kell, ami a lelkeket összetartja és eltekinteni attól, ami az erők fogyatkozására vezetne. A jelen körülmények közt azt kell keresnünk, ami a lelkeket erősíti és evang. egyházunkban a valódi evangéliumi keresztyén szeretetet és közszellem uralmát megszilárdítja. (Éljen!) Mindenütt az alkotmányos élet föjlemvonása az, hogy nem csak a vélemény szabad nyilvánítását tiszteljük, hanem a vélemény érvényre juttatására való *törekvést* is (Úgy van!) Fölteszem és az üdvözlő beszédből méltán következtetem, hogy teljesen *egyetértünk* arra nézve, hogy a vélemény szabad nyilvánításában korlát elénk szabva nincs oly értelemben, hogy akiket a hívek közbizalma egy-egy állásra kijelöl és hivatallal megtisztel, azok kötelességévé teszi, hogy midőn arról van szó, hogy ki kell fejezni a közmegegyelődést, azt teljes tárgyilagossággal és nyíltsággal fejezzék ki. Ha van valami, amihez rajongó szeretettel ragaszkodom, ez az alkotmányos szabadság; s ezt nemcsak a politikában, hanem még inkább a protest. szabadságra alkalmazom. A szabadság a protestantizmus éltető eleme; a szabad vizsgálódás és kutatás a hitben és az egyh. közigazgatásban, meg az egyház alkotmányos életében. Erre nézve lehetnek eltérő nézetek, de a szellem egy. Abban a küzdelemben, mely időnként szünetelt ugyan, de teljesen meg nem szünt, vagyis a *felekezetek közti* ellentétekben veszélyt látok jelenleg. Én azt hiszem, hogy e veszély kicsinylésére nem lehet következtetni abból, ha valaki bizik egyházunk és az igazság erejében. — A felekezeti ellentét nyugatról jövő áramlat, mely régibb keletű és hazánkban újabban csapott fel. Ezt mélyen kell sajnálni; de azt is kell tapasztalnom, hogy a róm. katolicizmusra a protestantizmusnak bizonyos indirekt hatása nyilvánul. A széles alapokon való terjeszkedés, milyen a jelenlegi, nem felel meg a katolicizmusnak és benne a tekintély elvének különösen akkor, amidőn a tömegeket megnyerni igyekeznek. A kath. *autonomiáról* oly értelemben, mint most nálunk azt hangoztatják, egy országban sem hallunk beszélni. Ez is arra mutat, hogy a protestantizmusnak óriási hatása volt és van most is. Ennélfogva nem tekintem csüggedéssel, hanem bizalommal a jövőt. Nem szeretem a politikai vonatkozásokat belevinni az egyházi életbe, de nem fognak félreérteni, midőn azt mondom, hogy amily szomorunak látom a politikai jövőt, oly teljes bizalommal tekintem a protestantizmus jövőjét. (Éljen!) — Egy dologban azonban nem lehet nézeteltérés: az elfogulatlan katolikusok jóindulatára az okosság parancsából, a valódi felebaráti keresztyén szeretet és *türelmesség* parancsából súlyt helyeznünk kell. A vallási türelem megkívánja, hogy embertársaink vallási érzületét ne háborgassuk; és különösen a keresztyén felekezetekre alkalmazott türelmesség a valódi felebaráti szeretetet megvalósítja és valamennyiünket a Jézus Krisztus alkotta láthatatlan egyház (Ecclesia invisibilis) tagjaivá tesz, melyhez embertársaink felekezeti különbség nélkül tartoznak. — Mélyen ragaszkodva tehát vallási meggyőződésünkhöz, megengedem, hogy embertársaink a maguk üdvösségét a keresztyénség *más formájában* keresik. A róm. katolicizmus, *mint tan*, nem türelmes és minden tétéle — akár dogmatikai, akár disciplinárius — az ellenkező meggyőződésűre azonnal kimondja, hogy „Anathema sit!” De vannak türelmes katolikusok is, még pedig nagy számmal. — A protestantizmus mint tan, *türelmet követel*;

de vannak türelmetlen protestánsok. Vannak felebarátaink, kiknek a miszticizmusra hajló kedélyöknél fogva a katolicizmus külsőségeire szükségük lehet; de ezzel együtt járhat a saját egyházunkhoz való törhetetlen ragaszkodás. Mind ez biztosítani fogja egyházunk békés fejlődését. Adja Isten, hogy ez az idő mennél előbb következzen be! Egymás közt tartsuk fenn a jó egyetértést és az érintkezés formáinak azt a *patriarchális* módját, melyet őseinktől örököltünk. (Éljenzés.)

Előértekezlet.

(Okt. 6. d. u. 6 óra.)

A tisztelgésről visszajövők sűrű sorai között élénk éljenzéstől kísérvé jelent meg br. Prónay Dezső egyetemes felügyelő okt. 6-án d. u. 6 órakor a Deák-téri egyház disztermében, hogy a szokásos előértekezletet megnyissa és vezesse. — Már ekkor mutatkoztak annak a rendkívüli érdeklődésnek előjelei, a mely az ez idei egyetemes gyűlés iránt nyilvánult. Zsufolt terem, teli karzatok.

Rövid üdvözléssel nyílik meg az értekezlet, amelyen intézkedés történik a másnapi istentisztelet megtartása, a főjegyzői széknek Poszvék Sándor lemondásával szükségessé vált betöltése felől és megállapodások létesültek a nyugdíjintézet újjászervezése, az államsegély felosztása és a „Ne temere” dekrétum elleni tiltakozás tárgyában.

Minden tárgynál volt több felszólalás is, — de a közgyűlésen követendő irányelvek dolgában mégis egyöntetű megállapodások létesültek. — Az értekezlet este 8 órakor ért véget.

Első nap.

(Okt. 7. d. e. 10 óra.)

A közgyűlést a szokásos istentisztelet előzte meg. Ez alkalommal a visszavonuló Poszvék Sándor főjegyző helyett *Haendl Vilmos* főesperes, jegyző ajkáról szállott fel az Úrhoz az ima kegyelme áldásaiért.

Majd a diszterembe vonultak fel a tagok. Az ügyis zsufolásig megtelt terem szűknek bizonyult a nagyszámban megjelent közgyűlési tagok befogadására. A fedett előcsarnok, a szomszédos tanácskozási szoba is feketéllett az egyházi és világi kiküldöttek jó részétől, — a körbefutó karzaton pedig szépszámu hölgyközönség várta a történeleműket. A püspöki kar élén bevonuló egyetemes felügyelőt harsány éljenzés fogadja. Mindenki elhelyezkedik. Csend támad. Feszült kíváncsisággal várják az elnöki megnyitó beszédét, amelytől a m. é. megnyitó sorsára és a különböző protestáns összejöveteleken elhangzott kijelentésekre vonatkozó reflexiókat remélnék. — Ez, amint az alábbiak kapcsán a beszéd szövegéből kiviláglik, — meg is történik, habár nem is „in concreto”, habár filozófiai reflexiók közé vegyítve, de a sorok között olvasni tudók előtt mégis igen világosan.

Az az igazán protestáns gondoskodásra valló, egész a szerénység határáig menő nyilatkozat, a mely szerint az egyetemes felügyelő saját szavainak többet, mint egyéni értéket és súlyt nem kíván tulajdonítani, igen finom felelet volt a mult évi megnyitóval szemben támadt kontroverziókra, — a katolicizmus egyoldalú fejlődésének a protestáns szabadság és türellem elvével való szembeállítására pedig igen mélyreható, komoly és méltóságos felelet volt a kath. kongresszuson elhangzott nagyhangú kijelentésekre. Általában az ez évi megnyitó — bármennyire egyéni is

kívánt lenni, igazán a protestáns közmeggyőződés talaján fakadt, általános, mély történelmi és filozófiai igazságokat tartalmazott s ebben keresendő az oka annak a spontán tetszésnek, a mely e magas színvonalon álló beszéd nyomán az összes jelen voltak részéről megnyilvánult, valamint annak a ténynek, hogy *Szent-iványi Árpád* indítványára a beszéd (a melynek kéziratát nem állott a közgyűlés rendelkezésére, de a melyet a jegyzőkönyv számára pótolni fog a lapunk részére készült gyorsírói feljegyzés) egyhangú hozzájárulással egész terjedelmében az egyetemes gyűlés jegyzőkönyvébe kerül, a mint azt az elnöklő *Dr. Bal-tik* püspök külön határozattal is ennucciálta.

Magát a beszédet lapunk máshelyén szószerinti szövegében hozzuk.

Az elnöki megnyitó után az *elnöki jelentés* következett *Dr. Zsigmondy Jenő* főjegyző előadásában. A jelentés kapcsán az egyetemes felügyelő beszámol a m. é. közgyűlés által elrendelt felterjesztések megtételéről, az évközben szükségessé vált intézkedésekről stb. Fájdalmasan emlékszik meg *Fabinyi Theofil* és *Wéber Sámuel* haláláról és *Poszvék Sándor* egyetemes főjegyzőnek aggkorára és betegségére való hivatkozással történő visszavonulásáról. Kiemeli mindnyájuk érdemét.

A közgyűlés az elnöki jelentést tudomásul vette, *Fabinyi Th.* és *Wéber Sámuel* halála felett érzett fájdalmát jegyzőkönyvében kifejezteni rendelte, *Poszvék Sándor* — egyetemes főjegyzői állásában szerzett kiváló érdemeinek elismeréséül tiszteletbeli egyetemes főjegyzőnek választotta s elhatározta, hogy állását a többi tisztujítás kapcsán a másnapi közgyűlésen töltsi be.

Ezután következett az ez évi egyetemes közgyűlés legfontosabb tárgya, az *egyetemes nyugdíjintézet ügye*. *Gyürky Pál* eddigi ügyvivő adta elő nagy figyelemmel hallgatott, itt-ott ellenmondásokkal, de tulnyomó részt osztatlan helyesléssel fogadott beszédében azon — immár negyedik — javaslatot, a melyet a nyugdíjintézeti bizottságban felmerült ellentétek kiegyenlítése után mint a bizottság egyöntetű megállapodását ajánl elfogadásra. Beszédében kiemelte a nyugdíjintézet újjászervezésének eddigi válságos történetét, erőteljesen hangsúlyozta, hogy a jelenlegi javaslat a két nagy ellentét, a fizetési és az átalány-rendszer lehető összeegyeztetése alapján mindkét rendszer egyoldalúságainak letörésével s ekként mindkét rendszer barátainak lehető megnyugtató végett alkottatott meg a jelen formájában s egyes határozmányainak alapját oly élesen körvonalozott matematikai számítások képezik, hogy bármily jelentősebb változtatás esetén az egész mű matematikai biztonsága dőlne meg és így annak életbeléptetése akadályoztatnék meg ismét beláthatatlan hosszú időre. Indokolásában kiterjeszkedik arra, hogy az átalányrendszernek nem lehet barátja, mert az egyenlő nyugdíj nélkülözhetetlen előfeltételének tartja az egyenlő fizetést; de viszont a teljes fizetési rendszer sem volt ez időszert kivihető, mert annak teljes megvalósításához hiányzanak az anyagi előfeltételek. A javaslat tehát kompromisszum eredménye, középuton halad, közmegnyugvással fogadható. — Ezután előadta a szabályrendelet főbb intézkedéseit, a melyek az elfogadott szöveg szakaszai szerint a következők:

Az egyetemes nyugdíjintézet kötelezett és jogosult tagjai:

Az egyetemes egyház kötejkében most létező vagy ezután keletkező egyházközösségek és missziói körök (Alk. 27. §.) rendes lelkészei.

A püspökök mellett alkalmazott (Alk. 140. §.) másodlelkészek, püspöki irodavezetők és a püspöki misszi-onárius lelkészek.

Az egyetemes theológiai akadémiák tanárai.

Az egyházközségek kebelében rendszeresített állomásokon működő s lelkészi képesítéssel bíró rendes val-lástanítók (katechéták) s azok a kántorok, akik nem tar-toznak az országos tanítói nyugdíjintézethez.

A segédlelkészre nézve rendszerint akkor nyílik meg a felvételhez való jogigény, ha rendes lelkésszé lett, amikor a segédlelkészi szolgálati évei beszámíthatnak.

A tagok nyugdíjára nézve a következők határozatnak:

A püspök nyugdíja beszámítható lelkészi 40 évi szolgálat után, a nyugdíjba beszámítható lelkészi és püs-pöki fizetésének megfelelő összeg, mely azonban 10,000 koronát meg nem haladhat.

A rendes lelkész nyugdíja. beszámítható 40 évi szolgálat betöltése után, tekintet nélkül fizetésére 2400 korona; ha azonban beszámítható fizetése magasabb, abban az esetben nyugdíja beszámítható fizetésének megfelelő, de 4800 koronát meg nem haladó összeg.

A theol. akadémiai tanár nyugdíja, beszámítható 30 évi szolgálatának betöltése után, beszámítható fizetésének megfelelő összeg.

A nyugdíjintézet többi tagjainak nyugdíja, beszámítható 40 évi szolgálat betöltése után, a beszámítható fizetésnek megfelelő, de 4800 koronát meg nem haladható összeg.

A nyugdíjjogosultságba beszámítható szolgálati évek a tag hivatalbalépésének napjától veszik kezdetüket, feltéve, hogy a tag már betöltötte 24. életévét; ellenkező esetben a szolgálati idő csak az utóbbi életkor betöltés-től számítandó.

A nyugdíjigényt tevő összeg mennyiségének kiszámítására alapul szolgálnak a következők:

A hiványi javadalom pénzgyenértéke. Az egyház-község, illetőleg a theol. akadémia által megajánlott s annak pénztárából élvezett fizetésemelés, személyi pótlék, illetőleg korpótlék, ha annak összege után már legalább öt éven át fizetettek a megfelelő járulékok. A vallástanításért élvezett díj. A püspök lelkészi fizetéséhez hozzá-számítandó az illető fizetés összege.

Elveszti nyugdíjigényét, illetőleg a már folyósított nyugdíját azon tag:

aki hivataláról lemond, vagy állomását vétkesen elhagyja;

aki az ág. hitv. evang. egyház kebeléből kitér;

aki az egyházi alkotmány 326. §. d) pontja szerint, jogerős ítélettel, a hivatalból való elmozdítás mellett egyszersemind képtelenné nyilvánított minden egyházi és iskolai hivatal viselésére;

aki bünfenyítő uton jogerősen elítéltetett;

aki az egyetemes egyházon kívül álló testületnél, vagy az állam nyugdíjintézeténél nyert az egyetemes nyugdíjintézetben birt nyugdíjigényének megfelelő mérvű nyugdíjra jogosultságot.

A nyugdíjintézeti tag neje, férjének elhúnytával ellátási díjra jogosult, mely a férj beszámítható fizetése alapján, 2400 koronáig terjedőleg, a fizetésnek 50 százaléka, azon túl pedig még 20 százalékkal növekszik 1600 koronáig, mely összegnél az ellátási díj nem lehet magasabb. A 2400 koronánál kevesebb beszámítható fizetéssel bíró rendes lelkész özvegyének ellátási díja a rendes lelkészi nyugdíjigény minimumának ötven százaléka, vagyis 1200 korona. Az ekként megszabott ellátási díj csak azon özvegyet illeti meg, akinek elhunyt férje legalább öt beszámítható szolgálati évet már betöltött.

Az ellátási díjat s gyermekeire a neveltetési díjat

megkaphatja az a nő is, akinek férje az egyházi alkot-mány 326. §. c) pontja értelmében a *hivatalból jogerős ítélettel* elmozdított.

A nyugdíjintézeti tagnak 20-ik életévét még be nem töltött törvényes gyermekét, az apának bármikor bekövetkezett halála esetében neveltetési díj illeti meg, mely az atyátlan (fél) árvák mindenike részére évi 200 kor., a szülőtlen teljes árvák mindenike részére évi 300 koronában áliapittatik meg.

A hivatalban álló tagnak halála esetében egyszer s mindenkorra háromszáz (300) korona betegápolási díj fizetendő ki hozzátartozóinak.

Az egyetemes egyház az általa fenntartott egye-temes nyugdíjintézetre következő járulékokat biztosít és tesz folyóvá a nyugdíjintézet pénztárába:

Az egyházi közalap jövedelméből évenként 48,000 koronát.

Az 1907. és 1908. évekre kapott hármaz czélú ál-lamsegélynek együttesen 903,600 koronát tevő összegéből egyszersemindenkorra 301,200 koronát tőkeképen.

Ugyanezen államsegélynek az 1909. évtől kezdve már teljes egészében folyósítandó évi 903,600 koronát tevő összegéből évenként 301,200 koronát.

Az egyetemes nyugdíjintézet tagja köteles fizetni: Belépési járulékul a nyugdíjba beszámítható fizetésének, illetőleg nyugdíj-igényének 10 száztőlját, a theol. akadémiai tanár tag pedig húszszáztőlját: vagy egyszerre, vagy 5 évi egyenlő részletekben, a ma-radványösszeg négyszázalékos kamatjával együtt. Ha a fizetés utóbb a nyugdíjba beszámítható összeggel javítat-nék, úgy ez összeg után szintén tízszázaléktól, illető-leg a theol. akad. tanár-tag részéről húszszázaléktól pó-tjárulékul fizetendő. Évi járulékul különbség nélkül minden tag a nyugdíjba beszámított fizetését, illetőleg nyugdíj-igényét tevő összegnek háromszázaléktőlját, a szolgálat negyven-, illetőleg harminczadik évének betöltéséig.

Szavai befejezéséül Gyürky összehasonlítást tesz, a régi és az új nyugdíjintézet nyújtotta előnyök kö-zött és azt mondja, hogy a magyar evang. lelkészi karnak valóban hálaimára kell emelnie kezeit, hogy az események kedvező fordulatából azt, a mire eze-lőtt gondolni is alig mert, most készen, megvalósítva láthatja maga előtt.

Gyürky szavait általános, lelkes éljenzés követte. Látszott az arczokon, hogy a szivekbe a megkönyeb-bülés érzete szállott. Eyy nagy alkotás, egyházunk élete szempontjából alig eléggé mérlegelhetően nagy alkotás vonult be e szervezettel egyházi életünk tes-tébe, hogy mindnyájunk szívében megelegetést, jö-vőnknek immár kevesebb aggodalommal szemlélését, családjaink boldog nyugalomát készítse elő. Bármiként is gondolkozzunk a számok és szabályok felett, — bármennyire legyen is igaza a később felszólalt *Veres Józsefnek*, hogy ő a mostani szervezést csak ideigle-nesnek tekinti, mert az fejlesztésre szorul még pe-dig abban az irányban, hogy a lelkészi nyugdíj a kö-zépiskolai tanárokéval egyenlővé tétessék, — bármenny-nyire fáj is mindanyjunktak, hogy a mint annak *Já-nossy Lajos* és *Vitális Gyula* adtak kifejezést, az ed-dig nyugalomba vonult testvérek és családjaik csak felényi részben részesülnek az új szervezet áldásaiban és nem visszamenőleg 1908-tól, de csak 1909-től kez-dődőleg: kétségtelen dolog, hogy az elért eredmény a legnagyobb mértékben alkalmas arra, hogy közmeg-nyugvást okozzon s hogy az ez évi egyetemes köz-gyűlés dátumát egy vonással ragyogóbbnak iktassa be egyházegyetemünk történetébe minden eddigi köz-gyűlésnél. A lelkes, ünnepélyes hangulatnak szöszö-

lója volt Gyurácz Ferencz püspök, a midőn Gyürky Pál ügyvivőnek a közgyűlés köszönetét tolmácsolta nehéz feladata sok akadály daczára is sikeres megoldásáért, Veres József, a midőn az evang. lelkész kar háláját fejezte ki az egyetemes közgyűlés előtt e rendkívül áldásos intézmény ekként történt szervezéséért, Laszkáry Gyula, a midőn minden vita elkerülésével a javaslatnak a maga egészében történendő elfogadását ajánlotta, Prónay báró, a mikor e nagy mű létesítésének ünnepélyes megpecsételéséül a javaslatnak a maga teljes egészében egyhangulag történt elfogadása után a közgyűlést befejezte és Baltik püspök, a mikor Isten trónja előtt a nagy mű létesítésért buzgó szívvel róttá le mindnyájunk háláját.

Felemelő érzéssel oszlottunk szét első napi gyűlésünkről.

Második nap.

(Október 8.)

Számban kissé meggyérülve, de azért nem kisebb érdeklődéssel gyűltek egybe a tagok a másnapi közgyűlésre, a melyet megnyitva, jelentette az egyetemes felügyelő, hogy a kerületek elnökségeivel történt megállapodás alapján sorra kerül a *tisztikar és bizottságok* újjáválasztása. Gyürky Pál eddigi jegyző arra kérte az egyetemes közgyűlést, hogy a jegyzői tiszt betöltésénél, tekintettel arra, hogy mint nyugdíjintézeti ügyvivőnek igen sok lesz a teendője, személyétől tekintsenek el. A közgyűlés méltányolta a kérés indokait és Gyürkyt érdemei elismeréséül tiszteletbeli főjegyzőnek választotta, egyúttal a jegyzői kart a következőkből alakította meg: főjegyzők Dr. Zsigmondy Jenő világi és Haendl Vilmos egyházi; jegyzők világi részről Dr. György István és Dr. Lehoczky Antal, egyházi részről: Bancsó Antal és Korbély Géza. Ügyész: Sztéhlo Kornél. Pénztáros: Bendl Henrik, ellenőr: Liedemann Rezső, főellenőr Dr. Zsigmondy Jenő. Nyugdíjintézeti ügyvivő 2400 K fizetéssel és 480 K irnoktartási átalánnyal Gyürky Pál.

A közös bizottság tagjai lettek: br. Prónay Dezső, Fabiny Gyula, Laszkáry Gyula, Szentiványi Árpád, Zsilinszky Mihály, Ihász Lajos, dr. Baltik Frigyes, Zelenka Pál, Gyurácz Ferencz, Scholtz Gusztáv, dr. Zsigmondy Jenő, br. Podmaniczky Géza, Hevessy Bertalan, Raffay Sándor, Sztéhlo Kornél, Haviár Dániel, Beniczky Árpád, dr. Berzsenyi Jenő, dr. Meskó László.

A tanügyi bizottság a szabályrendelet elkészültéig marad a régiiben. A theol. akad. nagybizottságba új tagul választott: Kacziány János. A lelkészvizsgáló bizottság új tagjai lettek (a dunáninneni egyházkerület részéről) Kovács Sándor és Ébner Gusztáv, póttagok: Pröhle Henrik és Schmiedt Jenő, (a dunántuliekből): Horváth Sámuel, póttag: Farkas Elemér, dr. László Kálmán, (a bányai ehkből) Raffay Sándor, (a tiszai ehkből) Kubinyi Albert, póttag: dr. Brósz László. Az alkotmány és jogügyi bizottságba új taggá választott: Raffay Sándor, a pénzügyi bizottságba: Kacziány János, az egyetemes számvéviszékbe Materny Lajos új elnök, Révész János új jegyző, Földváry Elemér, Raffay Sándor, Szeberényi Lajos, a Hrabovszky alapítványi bizottságba: Raffay Sándor, az egyetemes nyugdíjintézeti bizottságba új tagokul választottak: Zelenka Pál és Jausz Vilmos. Az egyetemes törvénytörvények tagjai is maradtak a régiek, kivéven Tomka Gusztáv és Liskay János újonnan választott tagokat.

Meg kell jegyeznünk, hogy ez az aránylag rö-

vid időt igénylő választási eljárás teljes másfél órát vett igénybe a közgyűlés drága idejéből, — s az elnök és a jegyzők gyakori párbeszédeivel volt fűszerezve, a mi részben az eljárás méltóságának rovására esett. Ohajtandó lett volna a körülményesebb előkészítés.

Közben Láng Lajos és Scholtz Gusztáv elnöklése alatt a felebbezések elbírálására hivatott adhoc bizottság küldetett ki, a mely azonban csakhamar jelentette, hogy a Zsilinszky egyik bányakerületi elnöki funkciója tárgyában Kovács Kálmán rákospalotai lelkész által beadott felebbezés visszavonott.

Ezután a tanügyi bizottság jelentését Fischer Miklós referálta. Indítványozza, hogy a felekezeti tanárok és tanítók korpótlékának rendezése végett irjon föl a kerület a miniszterhez, s kérje, hogy a felekezeti tanárok fizetése teljesen egyenlővé tétessék az állami tanárok fizetésével, továbbá kérjék azt is, hogy a felekezeti elemi iskolai tanítók 3. és 4. korpótléka ne 100, hanem 200 korona legyen. Elfogadtatott.

Majd Zsigmondy főjegyző jelenti, hogy a bányai és dunántuli kerületek azon felterjesztésére, hogy az egyetem az 1848. XX. t. cz. 2. §-ában ütközönnek tekintti azt, hogy a magyar képviselőház az Urnapi körmeneten magát hivatalosan képviseltesse, a képviselőház elnöksége azt válaszolja, hogy a Ház szívesen részt fog venni minden protestáns ünnepségeken is, ha arra meghivatik. Tudomásul veszik.

Ezután jött az aznapi gyűlés egyik főtárgya, a »Ne temere« kezdetű pápai dekrétummal szemben elfoglalandó álláspont meghatározása. Az ügyet minden tekintetben érdekes módon, nagy jogi tudással, történelmi visszapillantással Sztéhlo Kornél egyetemes ügyész ismertette, kifejtvén, hogy annak sérelmes volta nemcsak a protestáns, de magára a katolikus közönségre nézve is áll; továbbá, hogy az állami »jus placeti« alkalmazásával annak káros és sérelmes hatását meggyöngíteni nem lehet, mert annak határozmányai szerint a dekrétum már a kézhezvétel által kihirdetettnek és így alkalmazandónak tekintendő; végül, hogy az annak következtében ugy a katolikus, mint a protestáns vegyes házasságbeli házasságokra vonatkozóan előálló sérelem tudatában biztos tudomása szerint — a mit elismeréssel emel ki — maga a magyar rk. püspöki kar is felterjesztést intézett a pápához e dekrétum visszavonása érdekében, a pápai szék erre annak érvényét f. é. okt. 1-éig felfüggesztette, e terminus elmúlt s így a dekrétum de facto érvényben van. Nézete szerint itt panasznak, feljajdulásnak helye nincs. Itt tenni kell, s a mennyiben a dekrétum világos célja nem más, mint lélekhatás, ezt kell lehetlenné tenni s az 1894. XXXII. t. cikknek a gyermekek vallásáról szóló intézkedései megszüntetésére és az 1868. LIII. t. cz. érvényének visszaállítására kell törekedni. Ez értelemben határozati javaslatot is nyújt be, mely a következő:

A magyarhoni ágostai hitv. evang. keresztyén egyház egyetemes közgyűlése sajnálatlaltal és megütközéssel értesült azon »Ne temere« című pápai decretumról, melyet a római egyház concilii congregatiója a pápa különös megbízásából 1907. évi augusztus 2-án kibocsátott és a magyarországi róm. kath. püspököknek miheztartás végett megküldött. Ezen dekrétumban a római pápa a Magyarországnak 1841. évi október 12-én kiadott és királyi jóváhagyást nyert felmentménnyel rendezett jogállapotot a vegyes házasságok dolgában minden kényszerítő ok nélkül megzavarta, a mennyiben a katolikusok és a más vallásra áttért katolikusok és nem katolikusok között létrejött házasságot érvénytelennek nyil-

vánítja, ha a házasság nem a kath. lelkész előtt kötött. Ezen dekretum ugyan első sorban a magyar állami törvényhozás szuverenitását támadja meg, amennyiben a római pápa valamely Magyarországon kötött házasság jogérvényességére kiható szabályt állapít meg, holott Magyarországon a házasságkötés feltételeinek megállapítása kizárólag és minden vonatkozásban a magyar állami törvényhozás hatáskörébe tartozik. Habár ezért a pápai decretum első sorban az állami jogrendet sérti és az állami jogrend megtámadása elleni védekezés nem tartozik az egyházi testületek hatáskörébe, az ág. hitv. ev. egyház egyetemes gyűlése mégis abból az okból kénytelen foglalkozni a pápai dekretummal, mert annak félremagyarázhatlan intenciója a vegyes házasságra lépni kívánókat arra kényszeríteni, hogy házasságukat a rk. pap előtt kössék meg, a ki egyházuak utasítása folytán csak úgy adhatja össze a vegyes vallású házassulókat, ha a gyermekek vallására nézve a rk. egyház javára egyezséget kötnek. Mintán a pápai dekretum által célba vett ezen eljárás a protestáns egyházak érdekét és törvényes jogát sérti, hazánkban a katolikusok és nem katolikusok közötti békét és egyetértést megzavarja, katolikusokra és nem katolikusokra egyaránt jogállamban meg nem engedhető lelkiismereti kényszert gyakorol, e mellett a felekezeti viszály magvát a házassulók, férj és nő, testvér és testvér közötté hinti és a legszentebb családi köteléket feldulja, a magyar ág. h. ev. egyház egyetemes közgyűlése a humanitás, a lelkiismeret szabadsága és a törvényeink által biztosított vallás-egyenlőség nevében a hivatkozott pápai dekretum ellen a legerélyesebben tiltakozik és tekintettel arra, hogy az 1894. évi 32. t. cz. I. szakaszában megállapított az a lehetőség, hogy a vegyes vallású házasulók a gyermekek vallása iránt szerződésileg megegyezhetnek, a lelkiismeretre gyakorolt kényszer folytán az ily törekvéseknek, mint a milyeneket a „Ne temere” czéloz, tág kaput nyit, a magyarhoni ág. hitv. ev. egyház egyetemes gyűlése a Ne temere által okozott sérelem és vallási békezavarás legalkalmasabb orvoslását abban találja, ha a magyar törvényhozás az 1894. évi 32. t. cz. két hatályon kívül helyezi és a gyermekek vallására nézve az 1868. évi 53. t. cz. rendelkezéseit visszaállítja.

A közgyűlés nagy figyelemmel hallgatta s végül élénk éljenzéssel honorálta Sztehlo mindvégig érdekes fejtegetéseit. Gyurácz F. püspök azonban azon aggodalmának adott kifejezést, ha vajjon e javaslat elfogadásával nem kerülünk e mi, kik az evangéliumi lelkiismeretbeli szabadság zászlóvivői vagyunk, a reakció gyanujába, a midőn épen a szülői szabad elhatározásnak akarjuk utját vágni. Am Sztehlo élénken tiltakozott e felfogás ellen, kijelentvén, hogy ott, a hoi a jegyesekre hitbeli, vagyoni kényszer és benső vágyak gyakorolnak ellenállhatatlan befolyást: szabad elhatározásról beszélni nem lehet. Az 1894-iki XXXII. t. cz. rekompensáció volt a klérusnak az egyházpolitikai törvényekért, de nem volt az a liberalismus gyümölcse.

Szentiványi Árpád állott még fel a javaslat védelmére, mire azt azután egyhangulag elfogadták és az országgyűléshez felterjesztendőnek mondták ki.

A párbér-sérelemek ügyét Zsilinszky Mihály és Szentiványi Árpád hozzászólalása után az egyház-egyetem a két prot. egyház közös bizottságához utalta, tiltakozván a párbér-megváltás olyan rendezése ellen, hogy az az állami pénztárból az összes felekezetek megadóztatásával folyósíttassék.

Több kevésbé jelentékeny tárgy elintézése után, dr. Mikler Károly, jogakadémiai igazgató, azon sérelemről referált, melyek az 1907. évi XXVII. törvénycikknek és végrehajtási utasításának intézkedéseiből az ev. iskolákra háramlottak. Majd előterjesz-

tette a tanügyi bizottság ide vonatkozó határozati javaslatát és a kormányhoz intézendő kérvény tervezetét. A gyűlés dr. Mikler Károlynak nagy alaposággal kidolgozott jelentését és a felterjesztés tervezetét, egyhangulag magáévá tette.

Händel Vilmos, egyetemes főjegyző, a nem felekezeti iskolákban tanító ev. hitoktatók díjazásáról tett jelentést, amelyet az állam megtagad, ha ez ev. tanulók száma tiznél kevesebb. Elfogadták az előadói javaslatot, a mely ez ellen orvoslást kér, s ezzel a közgyűlés második napi napirendje is kimerült.

Harmadik nap.

(Október 9.)

Az ülés d. e. 10 órakor nyílt meg. Zsigmondy előadó előrebocsátva, hogy az eddigi határozatok alapján a 3 milliós államsegélyből reánk eső 903600 K államsegélynek egyharmada, azaz 301200 K a nyugdíjintézet céljaira lesz fordítandó, a másik kétharmad részre a pénzügyi- és jogügyi-bizottság együttes üléséből azt a javaslatot terjesztette az egyetemes gyűlés elé, hogy 27000 K az egyetemes egyház, kerületenként 40000 K, összesen tehát 160000 K a négy egyházkerület közigazgatási költségeire, az ezután fennmaradó rész, tehát 415400 K pedig a gyülekezeti adóteher csökkentésére fordíttassék, minek folytán az egyházi adónak az állami adó mintegy 37 százalékára való csökkentése válik országszerte lehetővé.

A javaslatához a közgyűlés hozzájárult.

Majd dr. Zsigmondy ismertette az egyetemes adóalap szabályrendeletének lapunkban is közölt tervezetét, amelyet többek hozzászólása után, szemben Veress József azon pótlásra irányuló módosításával, hogy: „Jelen szabályrendelet az államsegélyről szóló törvény szentesítése utáni évben életbe lép”, az időközben 10 percze felfüggesztett ülés szünete alatt működött szövegező-bizottság következő pótlásával fogadtak el: „Jelen szabályrendelet hatályban marad mindaddig, míg az annak előfeltételét képező államsegély az egyháznak megadatik.” Kivánatosnak tartottuk volna, ha Jánossy Lajosnak egyik gyakorlati irányú módosítását is elfogadta volna a közgyűlés, amennyiben az jólevele kiakarta zárni annak lehetőségét, hogy a presbyterium, vagy más illetékes tényező hanyagsága miatt az egyházak jogos igényeik teljesítésében meggátoltassanak, — de az ügyrend zörszerinti alkalmazása miatt (amitől szerény nézetünk szerint ilyen esetben a protestáns vélemény nyilvánítás szellemében bátran el lehetett volna tekinteni) a módosítás tárgyalás alá nem került. Scholtz Ödön az ügyrendhez szólva, meg is ragadta az alkalmat annak kifejezésére, hogy a jövőben ily fontos alkotások létesítése előtt óhajtott volna a tervezetnek jólevele ismertetése.

Azután megállapították, hogy a szabályrendelet végrehajtására az ott kontemplált bizottság az egyetemes felügyelő elnöklete alatt s a főjegyzőnek előadóként közreműködése mellett kerületenként 4—4 tagból álljon.

És ennél az alkotásnál aztán ismét szálljon fel a hála fohász az Egek Urához!

Egyházi közéletünk egészséges vezetésében hatatos tényezőként fog beigazolódni a közigazgatás terheinek könnyítése, — a hivek egyházas hűségében pedig tetemes adóterheknek lényeges csökkentése. Igaz ugyan, hogy itt aztán felszakad a szívekből az a másik sóhaj is: — de hol vagyunk még attól, hogy a róm. katolikusokkal egyenlőkké tételnénk — közigazgatásunk teljesen tehermentes volna, adóterheink pedig

legfeljebb 5—10 százalékát tennék az állami adónak! Ámde atyámfiak férfiak, — itt is áll az, hogy a czél még korántsem lévén elérve, álljunk táborba és küzdjünk érte továbbra is lankadatlanul.

Figyelemreméltó vita fejtett ki a budapesti egyetemen szervezendő *prot. theologiai facultás* tárgyában. A bizottság azon javaslatával szemben, hogy ez az ügy a múlt evi miniszteri leirat alapján nyilvántartások, *Zsilinszky* azt a korrekciót ajánlja, hogy legyen gondunk arra, hogy e facultás valóban a budapesti egyetemen legyen szervezve. *Sztehlo* az ügyet a közös prot. bizottsághoz áttenni-, *Haendl* a jogos kérelem teljesítését sürgettetni-, *Osztroluczky*, tekintettel arra, hogy szerinte a vidéki nevelés célravezetőbb a közös bizottsághoz utalni-, *Zsilinszky* épen ellenkező nézete daczára is a közös bizottsághoz áttenni kívánta az ügyet. *Szentiványi* utalva arra, hogy mert e kérdésben czélt csak a reform. testvérekkel egyetértve érünk, szintén a közös bizottsághoz kívánja átutalni az ügyet, de óva int attól, hogy ebben is sérelmet keressünk. Hasonló felfogást vall *Gyurácz* és *Krupecz*, valamint *Masznik*, aki nyíltan kijelenti, hogy az egyetem rekatholizására irányuló törekvés diadalának egyik akadálya a budapesti prot. theol. fakultás létesítése lesz. A magasabb tudományos fok itthoni elérésének, horvát theologusok itthoni nevelésének és az 1848. XX. t.-cz. végrehajtásának érdekében követeljük ez ügy sürgős teljesítését. A közgyűlés *Zsilinszky* indítványának elfogadásával az ügyet, mint mindkét prot. egyházat érdeklő fontos és sürgős kérdést teszi át a közös prot. bizottsághoz.

Következett az *antalfalvi egyház* felebbezése az ottani felügyelő-választás ellen. *Dr. Lehoczky* jegyző ismertette az ügyet, amely már annyi port vert fel s amelyről lapunk már annak idején kimerítő tudósítást hozott. A javaslat oda szólott, hogy mivel a választások eredményének megsemmisítésére irányuló kérelem nem közigazgatási, de törvényhatósági útra tartozik, a felebbezés elutasítandó. *Szeberényi L. Zs.* és *Jánoska György* tekintettel az egyházköztség belbékéjét fenyegető válságra és az egyszerű nép legis ignorantijára, azt kérik: adassék lehetőség e szomorú ügy békés úton való lebonyolítására, s kerültesse el az antalfalvi egyházban ez ügy miatt támadt proselytacinálás további alkalmát. *Zsilinszky* és *Láng L.* előbbi enyhében, utóbbi szigorubban a törvény rendelkezéseinek alkalmazása mellett szálltak fel. Így is döntött maga az egyetemes gyűlés is — a felebbezés visszautasításával. — Kár! — Nézetünk szerint a jogrend nem esett volna valami túlságos sérelem, ha az ügyet (épen úgy, mint pár évvel ezelőtt analog esetben cselekedtek) tekintettel arra, hogy az illetékes *esperesnek nem lett volna szabad törvénykezési útra tartozó appellátát közigazgatási úton leendő tárgyalásra elfogadni*, mert hiszen épen arra való a hatóság, hogy a téves alsóbbfoku eljárást felsőbbfokon helyesbitse — visszaadták volna illetékes úton való tárgyalás czéljából az egyházközségnek. — Uram! Nem vagyunk olyan sokan, hogy 2—300 lélek elvesztése és az egyház belbékéjének feldúlása ne bántson!

Ezután *Veress József* felebbezésének elbirálása következett a bányai kerület azon határozata ellen, amelylyel ez egyes irodalmi vállalatoknak — köztük lapunknak is — támogatását kimondotta.

Itt átadjuk a szót a Bp. Napló tudósítójának. — Magáról az ügyről különben külön is nyilatkozunk.

Nagyobb érdeklődést keltett *Veress József* esperes felebbezése, amely a bányakerület elnökségét,

illetve *Zsilinszkyt* részleghajlással vádolja, s kéri, hogy az irodalmi czélokra megszavazott 1600 koronát törölje a közgyűlés a kerület költségvetéséből, mert az elnök önös czélból olyan lapot segélyez, ahol magának akar nagyobb befolyást biztosítani.

A bizottság indítványozza, hogy amennyiben ez a kérdés nem tartozik ide, tétessék le a kerülethez, *Láng Lajos*, mint a bizottság elnöke szintén ajánlja a bizottság javaslatát, arról pedig, hogy ildomos-e *Veress* eljárása, vagy nem; nem akar beszélni.

Zsilinszky rámutat arra, hogy ő a nyilvánosság előtt elnököl, s ő nem támadható, csakis a közgyűlés. Hogy miért támadja *Veress* mégis őt, annak a támadásnak piszkos gyökere van. *Veress* annak idején mint szerkesztő szintén kért 400 koronát, de nem kapott. Ezért haragszik most és támadja és folyton támadta őt személyében, nagyon szeretné, ha valamilyen mód adatnék neki annak bizonyítására, miféle piszkos hajszát folytat ellene lapjában e miatt *Veress*.

Veress József védekezni próbál, s azt mondja, hogy ő nem azért támadja *Zsilinszkyt*, mert nem kapott 400 koronát. De hogy miért támadja, azt nem árulja el.

Prónay Dezső igen sajnálja, hogy ilyen dolgok megtörténhetnek. *Zsilinszky* a kerületben elnököl, s ha a kerület határoz valamit, azért őt semmiesetre sem lehet felelősségre vonni. Kéri nagyon *Zsilinszkyt*, hogy amennyiben az egyetemes gyűlés másféle elégtételt nem adhat neki, fogadja el elégtételnek azt, hogy ezt a felebbezést az egyetemes gyűlés egyszerűen visszautasítja. (Helyeslés. Éljen!)

Ezzel az ülés 2 óra után véget ért. Folytatását délutánra tüzte ki az elnökség.

Délután: *Kolhenbeyer Vilmos* tanító ügyében azt határozták, hogy a bányai kerület határozatát feloldják s *Kolhenbeyer* a felvett pénzek birtokában meghagyassék. — *Klein* tanító ügyében elfogadják a kerület határozatát. — A *maglódi* egyház anyanyelven ohajtott a vallásoktatást teljesíteni, mivel azonban már ott magyarul tanítottak eddig, tehát a tanítás nyelvét *Szentiványi Árpád*, *Földvary E. Jánoska György* *Kovácsi Kálmán* és *Hevessy B.* felszólalása után a magyart állapította meg a közgyűlés.

Majd *Raffay Sándor* a pozsonyi ev. egyetemes egyházi theológia-akadémia nagybizottságának jelentéseit mutatja be. Javaslati alapján az egyházegyetem a nemrég elhunyt gróf *Pálffy Jánosnak*, a teol. akadémia egyik nagy jótevőjének emléket jegyzőkönyvében megörökítette. A teologiai akadémia tanárainak fizetését a közgyűlés átmenetileg, az egyetemes pénztár terhére felemelte s a megüresedett bölcsészeti tanszéket magántanárral betöltötte. Egyebekben az akadémiaira vonatkozó többi jelentést tudomásul vette.

Fischer Miklós főgimnáziumi igazgató betérjeszti az egyetemes tanügyi bizottság indítványait. Előadása kapcsán a közgyűlés megadja a selmeczbányai és békéscsabai főgimnáziumoknak az engedélyt, hogy államsegélyük felemelés iránt a közoktatásügyi kormányhoz forduljanak. Megerősítette a szarvasi és besztehczebányai gimnáziumok államsegély ügyében kötött szerződéseit. A vallásitanítás tervéhez készített utasításokat véleményezés czéljából kiadta a püspököknek és az orsz. ev. tanáregyesületnek. A kerületet felhívta, hogy a tanítók kötelességeit és jogviszonyait szabályozó utasítást terjesszék az egyet. közgyűléshez. Felhívta a kerületeket, hogy a polgári iskolák és leányiskolák tantervét felterjesszék. Intézkedett a bemutatott tankönyvek engedélyezését illetőleg. Tудо-

másul vette az egyházegyetem összes iskoláinak állapotáról szóló jelentést.

Materny Lejos a számvizsgáló-bizottság előterjesztéseit mutatta be. Előadása alapján a pénztárosnak a felmentvényt a szokásos fenntartással megadták, a jelentéseket tudomásul vették s a tett indítványokat elfogadták.

Negyedik nap.

(Október 10.)

A szombati befejező ülésen az első tárgy az egyetemes adóügyi bizottság megválasztása volt. A választás eredménye szerint, elnök lett: *br. Prónay Dezső*, jegyző: *dr. Zsigmondy Jenő*, tagok: *Zelenka Pál*, *dr. Baltik Frigyes*, *Laszkárj Pál*, *Szentiványi Árpád*, *Haendl Vilmos*, *Materny Lajos*, *Szeberényi Lajos*, *Münich Kálmán*, *Scholtz Gyula*, *dr. Kéler Zoltán*, *Kaczián János*, *Schleiffer Károly*, *Vargha Gyula*, *Berzsényi Jenő*, *Szeniczey Géza*, *Madár Mátyás*.

Ezután *Haendl Vilmos* egyetemes főjegyző a Luther-társaság évi jelentését mutatta be, melyet a közgyűlés tudomásul vett s a társaságra a magyarhoni ev. hívek figyelmét felhívta.

Dr. Zsigmondy Jenő főjegyző a házépítő-bizottság részéről, *dr. Győry István* aljegyző a pénzügyi és jogügyi bizottság egyes együttes ügyeiről tett jelentést. *Haendl Vilmos* esperes a levéltári bizottság jelentését terjesztette elő. A bizottság azt javasolja, hogy az ev. egyház régi, értékes dokumentumait, egyházi írásait, amelyek a gyülekezeti levéltárban nincsenek kellően megőve, helyezték el a bizottság kedvéért az egyetemes levéltárban.

Sztechlo Kornél pártolja a javaslatot, mert az egyházközségek és esperességek alig törődnek a régi könyvekkel és dokumentumokkal. Sok helyütt a templom sekrestyéjében hevernek századok előtti igen értékes és fontos műkincsek. Indítványozza, hogy vagy rendezzék az illető esperességek a dolgot, vagy adják át az iratokat és régiségeket a levéltárnak.

Az egyetemes gyűlés így határozott.

A gyűlés a Szent Imre Kör mintájára internátus felállítását vette tervbe még a mult esztendőben.

Bizottságot is küldtek ki az internátus dolgában, mely már két ülést tartott és amelynek az internátus dolgában hozott javaslatát *Sztechlo Kornél* terjesztette elő az egyetemes gyűlésnek.

E szerint az egyház Ullői-uti házában egy 50 főiskolai hallgató befogadására tervezett internátus állítassék fel. Tervbe van véve egy nagyobb szoba nyolcz diák részére, akik évi 1000—1000 koronát és több kisebb 36 diák részére, kik évi 800—800 koronát fizetnének. — Fedezetképen 47000 korona áll az egyház rendelkezésére, az évi költségvetésbe pedig 46000 koronát vett fel a bizottság az internátus felállítási költségeire. Indítványozza továbbá az előadó, hogy mivel az állam a Szent Imre Körnek 100000 koronát ad segélyképen, az evangélikus internátus részére is kérjenek segélyt az államtól.

Több rendbeli hozzászólás után az egyetemes gyűlés a bizottság javaslatát a magáéva tette.

Dr. Kéler Zoltán az ácsi és megyercsi egyházközségek egyházi adózási sérelmét ismertette. Javaslatára az egyházegyetem az ügyet azzal a kérelemmel tette át a ref. egyház konventjéhez, hogy a két protestáns egyház közötti egyezség értelmében az ácsi ref. egyházközséget az ev. hívek jogtalan megadóztatásától tiltsa el s az eddig befizetett járulékokat fizettesse vissza.

Gyürky Pál egyetemes nyugdíjintézeti ügyvivő a nyugdíjintézeti bizottság jelentéseit terjesztette be. A jelentés szerint a nyugdíjintézetnek 1907. december 31-én bevétele volt 173,262.42 kor., kiadása 173,262.02 kor. Tőkeszámla 1,351,873.70 kor., elhelyezett pénzüntézeti záloglevelekben 890,000 kor., az egyetemes ház számlája szerint 357,179.76 kor., takarékpénztári betét 114,693.94 kor. Az egyetemes közgyűlés a lelkeszi nyugdíjintézeti szabályrendelet kinyomatását és szétosztását határozta el s felhívta a kerületek útján az alsóbbfoku egyházi testületeket, hogy az általuk fenntartott nyugdíjintézetek alapszabályait beküldjék s nyilatkozzanak, vajon továbbra is tenntartják-e nyugdíjintézeteiket, vagy pedig csatlakoznak az egyetemes nyugdíjintézethez.

Dr. Zsigmondy Jenő jelentette, hogy a zsinati bizottság az egyes munkálatokat négy albizottságnak kiadta s hogy ezek az albizottságok a munkákat befejezték. Javaslatára a Poszvek Sándor nyugalomba vonulásával megüresedett egyik bizottsági helyet *Janusz Vilmos* tanárral töltötték be.

Haendl Vilmos főjegyző mutatta be ezután az énekügyi bizottság jelentését.

Több kevésbbé jelentékeny tárgy elintézése után *dr. Baltik Frigyes* püspök, egyházi elnök báró *Prónay Dezső* egyetemes felügyelőnek a tanácskozások odaadó vezetéséért a közgyűlés köszönetét nyilvánította, mire az idei egyetemes gyűlés báró *Prónay Dezső* zárószavaival és *Dr. Baltik Frigyes* püspök zárómájával véget ért.

Egyetemes lelkeszi értekezlet.

A közgyűlés első napjának délutáni 4 órájára volt egybehíva az egyetemes lelkeszi értekezlet. A tagok igen szép számmal jelentek meg s jól esett a résztvevő püspökökön *Baltik Frigyesen*, *Scholtz Gusztávon*, *Gyurácz Ferenczen* kívül — ez alkalommal először — ott látnunk több érdeklődő világi férfiút is, így nevezetesen *Prónay Dezső* bárót, *Haviár Dánielt*, *Szontagh Andort*, *Berzsényi Jenőt* sfb.

Az értekezletet *Bruckner Frigyes* harmóniuma kísérete mellett a budapesti ev. polgári leányiskola énekkara által előadott az üldöztetések korából származó, már feledésbe ment igen szép egyházi ének előzte meg a mely valóban ünnepélyes, megható kezdete volt az értekezletnek. *Bándy Endre* imája után pedig *Veress József* elnök nyitotta meg az ülést, üdvözölve a tagokat s örömmel jelentve, hogy immár mind a négy egyházkerületben meghonosult a lelkeszi értekezlet intézménye. Javasolja, hogy a kerületi értekezleteken elhangzó felolvasások nyomtatásban megjelenéséről és az összes lelkeszek közti körözéséről gondoskodás történjék. A *Bándy* jegyző által összeállított összefoglaló jelentés az egyes lelkeszi értekezletek működéséről később fog megjelenni lapunkban. Majd *Jeszenszky Károly* mezőberényi lelkesz ül a felolvasó asztalhoz, hogy előadja «a protestantizmus hanyatlásának okairól» szóló felolvasását. Bár a cím és tárgy nézetünk szerint nem eléggé szerencsésen választatott meg, mégis kétségtelen tény, hogy a bevezető rész mélyenjáró filozófiai és történeti reflexiói, valamint az első ok (a kereszt titkainak megértésére irányuló készség elhalványodása) kifejtése mindnyájunk érdeklődését lebilincselte, sőt egyes szép részleteivel, így pl. a *Paulovics* sirversének emlékünke idézésével lelünköt magával ragadta. — De a mennyire magát a főtételt jórészt fictionnak tartjuk, annál szerencsétlenebbnek véljük a második oknak (a

nemzetiségi és nyelvi kérdés megoldásának elhanyagolása és részben téves irányba való terelése) a lelkészi értekezlet tárgyalási anyagába való bevitelét. Ez — mint e sorok írója azt a helyszínén is kifejtette — mindenre lehet jó, de nem a lelkésztestvéri összhang ápolására a lelkészi értekezleten.

A felolvasás egyébként csak részben került az értekezlet színe elé, mert a tervezett 6 okból a szerző ezidő szerint csak kettőt dolgozott fel teljesen.

Megkapó részletek mellett, példás buzgósággal történt feldolgozás mellett (a mit az értekezlet köszönetének nyilvánításával honorált) végül is nem közmegnyugvást keltő eredmény járt a felolvasás nyomában. Ennek *Szeberény L. Zs.* és *Janoska Gy.* kissé erőteljesebb, *Haendl V. Geduly H.* és *Veress József* objektivebb hangon adtak kifejezést, mindannyian vitatván azt, hogy a protestantizmus eszmei értelemben hanyatlanék. *Geduly* kifejtette, hogy ha erről lehetne szó, akkor legelőbb is a pozitív evangéliumi hitbeli meggyőződés hanyatlásában kellene az okot keresni. De azért aztán feleljen minden lelkész és minden világi az ő saját lelkiismerete előtt. — *Scholtz Ödön* a Régisi Szt. Ferencz egylet proselyta-csináló működéséről mondott el pár megszívlelésre méltó adatot, annak igazolásaképp, hogy kellő anyagi erővel meglehetne gátolni a protestantizmusnak a vegyes házasságok és vadházasságok útján való számbeli veszteségeit.

Az értekezletet 8 órakor rekesztette be az elnök.

Luthertársaság.

A Luthertársaság igazgató választmánya az egyetemes közgyűlés második napjának délutánján tartotta ülését. A határozatok közül kiemeljük a következőket: A jövő évi kiadványok során folytatni fog az „Egyházunk nagyjai” cz. sorozat, és pedig, tekintettel az „Ország papja” Székács József születésének 100 éves fordulójára, a Székács méltó tanítványa, *Zsilinszky Mihály* által irandó Székács-életrajzzal s még más 2—3 füzettel. *Gyurácz* püspök indítványára már a legközelebbi napokban pályázat fog kiírni két vallás-erkölcsi tartalmú elbeszélésre, a mivel a Társaság olcsó, épületes, népies kiadványainak sorozatát óhajtja gyarapítani. Megjelen továbbá *Kapi Béla* «Hitünk igazsága» cz. műve, a mely főképp a művelt közönség számára készült a róm. kath. és az evang. hit főbb tantételeinek összehasonlíthatása céljából. Egyházunk régi irodalmi termékei közül facsimile kiadásban, *Kováts Sándor* szerkesztésében meg fog jelenni *Sztáray Mihály*-nak 1559. eredetű, Huszár Gál nyomdájában megjelent „*Igaz papság tüköre*” cz. műve, melynek egyetlen példánya gr. Apponyi Sándor lengyeli könyvtárában található. Végül meg fog jelenni „*Andersen életrajza*” *Szeberényi L. Zs.* fordításában. A program tehát — mint látjuk — igen szép és méltó a lelkészek és a művelt világiak támogatására.

Kiosztott füzetek:

Az ideai egyetemes gyűlés képének teljességéhez tartozik megemlítése annak is, hogy a közgyűlés tagjait *Zsilinszky Mihály* és *Dr. Baltik Frigyes* püspök szívességéből kellemes meglepetésként kiosztott füzetek várták a gyűlés asztalán.

Az előbbi „*Miről van szó*” czimen felel meg néhány, a klerikális sajtóban az ő fellépését nivellálni akaró igaztalan támadásra. A rendkívül érdekes, letagadhatatlan tényeken alapuló okfejtéseket tartalmazó

füzet közel 100 oldalon fejt ki azt a fő tételét, hogy addig vallási béke és nyugodt társadalmi fejlődés, valamint kívánatos politikai viszonyok hazánkban nem lesznek és nem lehetnek, míg a protestáns egyházak az 1848. XX. t. cz. alapján teljes vagyoni és közjogi egyenlőséget és viszonzóságot nem kapnak a dédelgetett róm. kath. egyházzal szemben. Érveit a szabadelvűen gondolkozó róm. kath. jelesek szöszterint idézett fejtegetéseiből meríti. Hosszasan idézi Deák Ferenczet, Br. Eötvös Józsefet, Polonyi Gézárt s a protestáns egyházak előtt álló cél elérésében számít a józan, mérsékelt, szabadelvűen gondolkodó róm. kath. művelt elem támogatására. A 73-ik lapon van művének gerincze. — Értesülésünk szerint a kiváló szerző a művet hozzáférhetővé kívánja tenni minden evang. és ref. érdeklődő egyháztagnak számára. A rendkívül tanulságos és aktuális röpiratot ajánljuk összes olvasóink figyelmébe. Ugyancsak *Zsilinszky* osztotta ki „*Hazafiság és nemzetiség*” czimen a Beöthy Zsolt-féle emlékalumba szánt történeti és politikai tanulmányát, a mely a tettekben, a lelkiismeretes munkában nyilvánuló hazafiság dicsőítését tartalmazza. *Dr. Baltik Frigyes* püspök pedig „*Lelkeszi értekezleti dolgozatok*” czime alatt adta közzé a dunáninnyi egyházkerület lelkészi értekezletén Pozsonyban, f. é. aug. hó 5-én tartott következő felolvasásokat: *Dr. Baltik Frigyes* püspök: „*Vegyes házasságainkról szemben a „Ne temere” pápai dekrétummal*”, — önérzetes, jeles gyakorlati tájékoztató; *Lic. theol. Schmidt Károly Jenő* pozsonyi lelkész: „*A női diakoniáról*”, *Pröhle Henrik* pozsonyi lelkész: „*Egyházi ének és énekeskönyv, főleg magyar nyelvű gyülekezeteink szempontjából.*” — *Balczó Lajos* ozdini lelkész: „*A socialismus és a curapastoralis*” — mindmegannyi érdekes és értékes tanulmány.

Báró Prónay Dezső egyetemes gyűlési megnyitója.

Tisztelettel üdvözlöm a magyarországi ág. hitv. ev. egyházunk ezen egyetemes közgyűlésén rendkívül számosan egybesereglett tagokat. Az egybesereglettek nagy száma tanúságot tesz arról, hogy az egyház iránti érdeklődés — Istennek legyen hála érte — egyházunkban nem csökkent. Él a régi közszellem, él a régi kötelességérzet! Ha néha-néha úgy látszik, mintha csekélyebb volna az érdeklődés az egyház ügyei iránt, im, a mai nap tanúságot tesz arról, hogy mikor az ügyek fontossága megkivánja azt, egybe tudnak seregleni az egyház tagjai. Magyarországi ev. egyházunk alkotmánya rendkívül széles alapon nyugszik. Alig van társadalmi szervezet, melyben a közvélemény kialakulására, megnyilvánulására oly sok szerv állana rendelkezésre, mint egyházunkban. Minden egyes gyülekezet és annak körében annak minden egyes tagja foglalkozhatik és hozzászólhat az egyházi ügyekre vonatkozó, az egyház életkörébe tartozó kérdésekhez. Az esperességi és egyházkerületi gyűléseken, meg az egyetemes gyűlésen is egyaránt van alkalom arra, hogy az ev. egyháznak közvéleménye, minden, a tekintély által netán látszólag emelt kortátonkon felül emelkedve, megnyilváníttassék. Az egyh. gyűléseinken történt minden felszólalásnak nem az adja meg a súlyt, honnan hangzik az el, hanem meg adja a súlyt annak tartalma és a visszhang, melyet az egyház közvéleményében kelt.

Midőn az egyetemes egyház közvéleményének megnyilvánulására azonban a tér tág, az bizonyos, hogy ha új kérdések merülnek fel, annak *megítélése*, hogy mi lesz majd a megalakuló közvélemény, felette nehéz. Hiszen nagyon nehéz dolog tudni, hogy mi is az a közvélemény; egy folyamat, egy hullámmás, egy jelenség, melynek tulajdonképpen a hatásában van meg a jelentősége.

Midőn a magyarhoni evang. egyház közvéleményének megnyilvánulására meg van az ily tág és szabad tér és midőn kétségtelen, hogy minden nyilatkozatnak *tartalma* adja meg a súlyt, talán tartózkodhatom attól, hogy ez alkalommal a szokásos üdvözlő szavak után további nyilatkozatot tegyek. Egy-két szót tán mégis meg méltóztatnak engedni. (Halljuk!)

Előrebocsátom, hogy minden nyilatkozatom önmagában véve nem tekinthető egyébnek, mint egyéni véleményeknek; de míg egyrészt azt tartom, hogy az az állás, melyet egyházunkban hitsorsosaink bizalmából betöltők némelykor igenis kötelességemmé tesz bizonyos *tartózkodást*, addig tán nem megy az ezen állással egybekötött kötelesség, hogy korlátot szabna az egyéni meggyőződésnek, mint ilyennek, korlát és tartózkodás nélküli kijelentésére. Midőn a gyűlés határozatát mondja ki az elnök, természetes, hogy neki a legteljesebb *tárgyilagosságra* kell törekednie; természetes, hogy a legteljesebb *elfogulatlanság* az ő kötelessége; *egyéb* nyilatkozataiban azonban kötelessége az általános protestáns kötelesség: a *nyíltság*, az *őszinteség*.

Igen tisztelt Közgyűlés! Engedjék meg nekem ezek után, hogy egy visszapillantást intézzek négy századra kiterjedőleg:

Az általános szellemi áramlatokra, az általános közművelődési, társadalmi, sőt közgazdasági fejlődésre is, mert azok a kérdések, melyek *ma* egyházunk közvéleményét oly kiváló mértékben érdeklik, nem olyanok, hogy e kérdések keletkezésének *okait* a mai időkben kellene keresni, hanem azok meglehetősen *távoli* fejlődésnek eredményei.

A bámulatos haladás, melyet a múlt században, különösen annak közepe táján, az emberi kutatás az ismeretek táján elért; a tudományos ismeretek bámulatos kiterjesztése, ezzel kapcsolatban a termelő erőnek a találmányok segítségével, — mik ismét a tudománynak köszönik létüket — rendkívüli fokozása: a múlt idők egyházi viszonyait *rendkívül megváltoztatták*.

Az az átalakulás, mely a múlt század közepén beállott, sokkal nagyobb volt, mint az előző időkben hosszú századokon át történt változás.

A lelki világban, a szellemi életben nem ugyan kizárólag, de rendkívül kifejlődött az *anyagias* és *gépies* felfogása mindennek; majdnem uralomra jutott a 60-as, 70-es években a *materialisztikus* felfogás. Erre az időszakra esik *Darwin* elméletének elterjedése; erre az időszakra esik a materialisztikus felfogásnak *Büchner* által való népszerűsítése.

Ez az egyik irány. De ez parallel más irányban is mutatkozik.

A tudásnak ez a rendkívüli mélysége, az ismereteknek ez a rendkívüli elterjedése, a vagyoni jólétnek látszólagos gyarapodása, a közgazdaság erejének óriási fejlődése, a kényelem és fényűzés *nagyobb megelégedést* mégsem adott. A materialisztikus felfogás és a közgazdasági fejlődés óriási mértékének eredményeként mi mutatkozik? A *pesszimizmus*. Ez, mint filozófia *Schoppenhauer*- és *Hartmann*-, meg a buddhista *Nirvaná*-ban nyilatkozik meg. Ennek a fej-

lődésnek *ellenhatása* a vallásos érzület megélnkülése az egész vonalon.

Midőn egyrészt azt látjuk, hogy a materialisztikus felfogás mintegy kulminál, ugyanakkor esik a r. kath. egyház fejlődése is a pápai *infallibilitásnak* proklamálásába.

A római egyház fejlődése nagyon sajátos és különös. Tudom azt, hogy azt úgy szokták oda állítani, mint valami öröktől fogva változatlan és változhatatlan; de nem úgy van. A katolicizmus alakul, fejlődik; de fejlődésének iránya mindig egy: a *tekintély* elve; s ez kulminál a *csalhatatlanságban*.

A vallásos érzésnek az a megnyilatkozása önmagában örvendetes volt; de a vallásos érzésnek ez a megélnkülése egyszersmind a *felekezeti* és a *felekezeti ellentéteknek* a fejlesztését is maga után vonta, úgy, hogy a felekezeti ellentétek élesebbek lettek.

A felekezeti ellentéteknek ez a kiélesedése magyarhoni protestáns egyházainkat nagy mértékben foglalkoztatja; de nem Magyarországon keresendő ennek az oka, hanem abban az *általános* áramlatban, mely egész Európában, a materializmus és passzimizmus feltűnésével, az ezek ellen mutatkozó *visszahatásból* keletkezett. Hozzánk ez a, máshol kifejlődött áramlat eljutott, mert Magyarország is az európai népek polgáriásodásának hatása alatt áll, azok körén belül él. Meggyőződésem tehát az, hogy a közvéleményt nálunk foglalkoztató kérdéseknek gyökerét *távolabb* kell keresnünk.

Ezzel a helyzettel, azokkal a jelenségekkel az evang. egyháznak számolnia kell, hisz a hit és a tudás nem szükségszerű ellentétek, ezeknek az öntudatban harmonikus összhangba kell összeolvadniok; s e *harmonikus összhangnak* létrehozása: ez az evang. egyháznak *feladata*.

A keresztyénség a maga tisztaságában az *örök eszmény*, mely felé törekednünk kell, mert keresztyéni alázatossággal valljuk be, hogy mi ettől távol vagyunk, erre csak törekszünk. A keresztyén vallás a *szeretet* vallása; ez nem ismer kényszert. A szeretetből önként következik a *türelem*. A vallási dolgokban való türelem tehát az evang. egyházaknak *lényegében* fekszik, azokból szükségképpen *következik*.

A vallási dolgokban való türelmet természetesen nem csak úgy értelmezem én, hogy felebarátainkat hitőkért ne üldözzük, rájuk kényszert ne gyakoroljunk, mert hiszen mindenki tudhatja már ma, hogy a hit a lélek legbensőbb sajátja; erre voltaképpen kényszert gyakorolni nem lehet; legföljebb arra lehet, hogy valaki bizonyos hitet szinleljen, de arra, hogy higgyen nem. Ebből tehát az következik, hogy tiszteljük *más felebarátaink* meggyőződését és nézetét. Fogjuk fel a keresztyénség számos felekezetekre való tagozódását úgy, ahogy azt a presbiteri szövetségnek gyönyörű szép jelszava: „Lampades multuae, sed una lux” (A világitó test sokféle, de a fény egy.)

Minden ker. felekezetben benne van a keresztyénség *örök* igazsága: a szeretet; míg ezt meg nem tagadják, rájuk alkalmazható, hogy „Lampades multuae.”

A reformáció bajnokainak küzdeniök kellett: támadniok is kellett, hogy kivivják a vallás és lelkiismereti szabadságot. Nem csoda tehát, hogy a hév némelyiket elragadta; mégis büszkén mutathatunk arra, hogy *Luther* is hirdette, „Von der weltlichen Obrigkeit” című művében — mikép a hitre ne kényszerítsünk senkit. — (»Mann soll zum Glauben Miemanden Zwingen.«)

Ezek azok az általános szempontok, melyek engem mindazon kérdések megítélésénél vezérelnek, melyek mai tanácskozásunk tárgyát képezik. Tán nem is lenne szükséges, hogy e kérdések némelyikére rámutassak, de tán óhajtják, (Halljuk!) hogy *egy dolgról* röviden jellemezzem nézetemet, még pedig azért, mert igen röviden tehetem meg azt; röviden azért, mert egyházunk körében e kérdéssel bőven, igen bőven foglalkoztak s mert egyszerűen rámutathatok oly nyilatkozatra melynek lényege az én nézetemnek megfelel. A »Ne temere« ügyében a *lényegre* nézve osztozom *Tisza István* nézetében. (Ált. élénk helyeslés.)

De annyi teendő várakozik ránk, hogy az elméleti fejtegetésekből elég; azért ismételvén azt, hogy sohasem kívánok több jelentőséget tulajdonítani szavaimnak, mint amennyivel azok *tartalmoknál fogva* bírnak, még egyszer szívélyesen üdvözlöm egybegyűlt egyháztagjainkat! — Mivel pedig a megbízó-levelek kellő számmal beadattak, ennél fogva ezen gyűlést azon óhajtással, hogy engedje az isteni gondviselés, mikép az az ima, melyet az Istenházában áhitattal hallgattunk meg, hassa át mindnyájunkat ezen tanácskozások folyamán és minden egyházügyeink intézésében, — megnyitom. (Éljen!)

T Á R C A.

Gondolatok.

— *Perczelné könyvéből.* —

E felfogás valami sajátos írenikus jelleget kölcsönöz, mely lebilincselő, meghódító, tiszteletet parancsoló erővel hat; hisz első cikkében így szól: „ennél fogva testvéri szeretettel és ragaszkodással(!) viseltetnek egymás iránt (t. i. a hivatalos protestantizmus s az unitarizmus) szeretnének egy uton haladni, hogy egyet érve, egymást támogatva annál bátrabban, annál könnyebben szálljanak szembe a *közös veszélytel* és ellenséggel“. — Nincs itt polemikus csipkedő hang; inkább valami tiszta, derűs felfogást és testvériesülést kereső törekvés szólal meg soraiban.

Ez a minden szabadelvűséget, minden szabadgondolkodást felsegélő, minden szellemi kényszer ellen tiltakozó s az izolált rokontörekvéseket magába szívó világnézet nyilvánul meg e mű minden lapján. Nincs itt keresztyén és nem keresztyén, annál kevésbé protestáns és nem protestáns férfi és nő között különbség. Egy sajátos társadalom eszméje lapang e sorokban, melyben egyesül az *egész emberiség*, a gondolatszabadság, az önzetlen emberszeretet oltáránál — kiváló fiai képviselésében. »A hivatalos keresztyénség kebelében is Jézus zászlaja alatt nyíltan lelkesedik és munkálkodik egy maroknyi nép a szabadelvű tudományos és . . . felekezeten felül álló eszmékért.«

Érdekes, fölöttébb érdekes az a perspektíva, melyet e mű nyújt az unitarizmusról. E gondolatban volna összefoglalható: ezen vallás nem a születés vallása, nem a bele nevelt vallás, hanem a fejlődéssel, a fokozatos emelkedéssel elérendő szabad vallás; az emberiség szellemi és erkölcsi elit-je — olykor öntudatlanul is — unitárius. E vallás annyiban protestáns, protestáns, mert ellenzékét képvisel, de ment az ellenzékesség negatívitásától! A tiszta észszel hívés vallása, mely természeténél fogva nem lehet tömeg

vallás! Mégis a legáltalánosabb, mert felosztja magába a felekezeti, faji s társadalmi ellentétektől elkülönített néprétegekből a homogén elemeket. Egy Tolstoj, egy Zola épp úgy szellemi testverük, mint a honi protestáns egyházak vezető férfiai: Hajpál, Szabolcska, Masznyik, vagy egy-egy szabadgondolkodó rabbi!

Mélyreható társadalmi tudományi felfogás nyilvánul meg »A XX. század fegyvere« s »A modern keresztyénség mlssiója a XX. században« című felolvasásokban. Helyesen jellemzi a mai vajudó forrongó közszellemet, az iránytalanságot, az ellentétes erők birkózását s az ennek szüleményeként tapasztalható ideges nyugtalanságot a XX. század társadalmának. Nagy belmissiói erő lüktet ezekben a cikkekben! Megszívlelésre méltó felszólítása: Krisztus evangéliuma legyen a XX. század átförmáló ereje, ettől várja a helyes, nyugodt s épületes társadalmi fejlődést. — Az evangéliumban rejlő s kiaknázatlanul hagyott erőt kívánja felszabadítani a szociális kérdések megoldására s a közszellem iránytalanságában az önzetlen krisztusi szeretet felé terelésére. — Egy nagyszerű egyetemes szociális munkára hív fel a Krisztus evangéliuma alapján, midőn így szól: »kötelességünk, hogy a XX. század forrongó, szélsőségeibe hajló, de ösztönszerűleg az igazságot és erkölcsi tökélyt kereső korszakában . . . az igaz szocializmus Jézusát is *nyíltan* és *nyilvánosan* hirdessük! Hogy mit jelent ez, hogy kire vár itt a kötelesség s hogy mire vezetne ez, ki-ki tudja! . . .

Megszívlelésre méltó kezdeményező gondolatokat nyújt a *nők szociális és egyháztársadalmi munkájára* az »Unitárius nők világa,« »Nők az egyházi életben« s »A nő erkölcsi hatása« c. felolvasásaiban. Ezek nélkül hiányos maradt volna e gyűjtemény. Itt egy nő lélek szól, mely a maga tisztább, hamisítlan ragaszkodásával az eszményihez, a széphez, a jóhoz — szolgálatába akar állani a nagyszerű, építő munkának s ható erejét a család szűk körén túl is érvényesíteni akarja. Nő szólal itt meg millió társa nevében. Vájha meghallanák szavát! . . .

Bámulatatosan magas színvonalú és minden gondolatában eredeti a »Művészet és művelődés a szociális munka szolgálatában« c. értekezése, melyben a művészet mai dekadens, secessió irányával szemben egy igazabb, a művészet önérdékének sokkal megfelelőbb, tisztább irányától várja, hogy az őseredeti szép és igaz kultiválásával az emberi lelket emelje az esztétikai széppel együtt az etikai széphez. Több igazságot és még több erkölcsöt a művészetnek! Vezéreszméje, célja: a művészet s az erkölcsi fogalom között ne legyen ellentét! Hassa át az erkölcs a művészetet s az ekként megnemesült művészet szolgálja az erkölcsi szépet mindenütt!

Egy csoportban a család sok befolyásáról, a családi életnek s vele a nevelésnek evangéliumi szelvényben és alapon való átförmálásáról szól.

Egy kis ciklust képeznek »A szabad tanítás kongresszusa.« »Elmélkedések a szabadtanítás kongresszusáról. Dávid Ferencz.« Egy szó a materializmus kulturtörekvéséhez. »Egy világtörténelmi vád, illetve ügylet talál hangot e cikkekben, mely a katolikus keresztyénség fejére száll; e vád nem kevesebb, mint hogy a katolicizmus, a formák vallása, a dogmahit egyik előidézője a materializmusnak. A katolicizmus ártott legtöbbet a keresztyénségnek s ez a katolicizmus mondott csődöt a pécsi szabadtanítás kongresszusán, hol a magyar katolicizmus vezéreiből az unitaris-

mus, a szabadelvű keresztyénség fegyvereivel kény-
szerültek megmenteni legalább a lényegét. — A
forma-hit emberei nem szeretik a lényegét! Merészen
ráolvassa a nehéz világtörténeti vádat a kathocismusra:
»Hogy az orthodoxia dogmatismusának egyforma
mozdulatlansága tényleg megölte sokakra nézve ma-
gát az *eszmét* is és komolyan veszélyezteti immár az
egész keresztyén . . . filozófiát is: ez a kathocismus
bűne!! A vallástalanság, a materialismus socialistái: a
kathocismus szüleményei!

D. L.

(Folyt. köv.)

BELÉLET.

**Nyilatkozat Veres József úr szá-
mára.** Utólag értesültem arról, hogy Nagy-
tiszteletésed a bányai egyházkerület által
lapomnak adott subvencziót megtámadó feleb-
bezésében a Budapesti Napló eddig meg nem
czáfolt értesítése szerint azt mondotta, hogy
Zsilinszky Mihály ker. felügyelő úr „önös
célből olyan lapot segélyez, ahol magának
akar nagyobb befolyást biztosítani.“ Felte-
szem Nagytiszteletésedről, hogy nem fon-
totta meg, mit mond, mert ellenkező esetben
a legvakmerőbb gyanusításként kellene vissza-
utasítanom szavait. Vegye egyszersminden-
korra tudomásul, hogy nincsen az a pénz, a
melyért én jellemet, meggyőződést áruba bo-
csátok. Reám Zsilinszky felügyelő úr, de
senki más sem oktroyált, de nem is oktroy-
álhatott semmiféle befolyást. — Ezt elszen-
vedhetí az üzleti elvek szerint eljáró sajtó,
de nem szenvedhetem el én, ki mindenben
az evangélium utait igyekszem követni. —
Tisztelettel Nyiregyháza, 1908. október 12.
Geduly Henrik s. k.

A »Magyar Prot. Irodalmi Társaság« köz-
gyűlését a deákteri egyház disztermében f. hó 3-án
tartotta meg. *Zsilinszky Mihály* nagyszabásu beszéddel
nyitotta meg az ülést, melynek tárgya a szellemi evo-
lutióban közzeható értelmi és érzelmi tényezők méltatása
kapcsán komoly felhívás volt a protestáns egy-
házakat illetőleg a socializmus mozgalmaival való be-
ható foglalkozásra. — A beszédet lelkes éljenzéssel
fogadták. Majd áttértek a közgyűlés egyéb tárgyaira.
Szöts Farkas titkár adta elő az évi jelentést, a mely-
ben a társaság kedvező anyagi helyzete (140000 K.
tőke) és eredményes irodalmi munkássága mellett el
nem feledkezett annak a szomorú ténynek a megem-
lítéséről sem, hogy a „Koszoru-füzetek“ évről-évre
kisebb számban találnak fogyasztásra. A „Kálvin élet-
rajzra“, gf. Tisza István, *Zsilinszky Mihály*, *Antal Gá-
gor* és gf. Dégenfeld Józsefnek, mint a protestantis-
mus bátor és tetterős vezéreinek, továbbá *Kenessey*
*Béla*nak és *Erős Lajos*nak, mint új püspököknek üd-
vözlésére, a jövő évi munkaprogramra és költség-
vetésre vonatkozó titkári javaslatokhoz a közgyűlés
hozzájárult. Este 6 órakor ugyanott díszülésre gyűlt

össze a társaság, a melynek programján *Zsilinszky*
Mihály üdvözlő beszéde, *Sörös Béla* losonczi lelkész
értekezése, *Dr. Masznyik Endre* felolvasása és *Sza-
bolcska Mihály* költeményei szerepeltek. Az élvezetes
est legkiemelkedőbb pontja *Masznyik* felolvasása volt
az evangéliumi eszmék folytonos diadaláról és a re-
formáció folytonos szükségéről. Az értékes alkotást —
a mennyeiben módunkban lesz — szíves készséggel
hozzuk egész terjedelmében. Az ülés végén hatalmas
érveléssel *Antal Gábor* püspök szólt a reformációban
biztosított lelkiismereti szabadság mellett. Megemlítettük,
hogy a gyűlést előző nap reggel a Kálvin-téri ref.
templomban tartott istentisztelettel és *Hegedüs Sándor*
emlékünnepel vezették be.

Gyászrovat. F. hó 2-án halt meg Zólyomban
Nádasy Ferencz, a »Zólyomvármegyei Hírlap« szer-
kesztője, ev. egyházunk érdekeinek a felvidéken egyik
hű szószólója, fiatalon, élete 29-ik évében. Benne a
Trsztjénszky, *Nádasy* és *Korcsek* családok siratják
kedves tagjukat; mi pedig fájó részvétellel látjuk őt
távozni oly korán megnyúlt sirjába.

Zsilinszky Mihály bányakerületi felügyelő úr,
a hozzá naponként egyesektől és egyházközségektől
érkező számtalan üdvözlő-levele nem lévén képes
mindegyikre külön-külön válaszolni — ez uton fejezi
ki hálás köszönetét a megtisztelő jókívánatokért. Örül,
hogy hitrokonai és a testvér reformátusok is megér-
tették törekvéseit. Ezt biztató jelül veszi a további
küzdelemre, melynek már is jelentékeny eredménye
mutakozik.

Kérelem. — Az egytetemes gyűlés alkalmá-
val az idén sok kedvezményes vasuti jegyet
kértem, mert a hírlapi nyilatkozatok után azt hit-
tem, hogy nagyon sok lelkész megy a gyűlésre; azon-
ban sok jegy megmaradt. — A kiadás a jegyekért
meglehetősen nagy volt és meg nem térült. Azt pedig
nem kívánhatják lelkészársaim, hogy az utánjárás
és küldözgetéseken kívül még a költségeket is én vi-
seljem a jegyekért. — Kérem tehát, szíveskedjék min-
denki, aki kedvezményes jegyet kapott, egy koronát
küldeni; ha több jön össze, mint a kiadásom, a lel-
készek tanuló fiait segélyező egyesületnek adom át.
Orosházán, 1908. október 12. *Veress József*.

Lelkészbektatás. F. hó 11-ikén iktatta be a
gömöri ev. esperes képviselőjében *Stempel Lajos* bet-
léri ev. lelkész és esperességi főjegyző *Weisz Antal*
dobsinai és *Szklenka Gusztáv* alsósajói ev. lelkész
segédletével *Wrablicza Bélát*, mint egyhangulag meg-
választott új lelkészt az oláhpataki ev. egyházközség
lelkészi hivatalába. Az esperes helyettese szép és tar-
talmas beszéd kíséretében nyújtotta át *Szklenka* ün-
nepi bevezetője után az új lelkésznek a templomkul-
csát, a bibliát, a kelyhet és az ágendát. Beköszöntő-
jében az új lelkész *Máté 6. 33* verse alapján meg-
győzően s szép csengő hangon fejtegette azt a
kölcsönös munkát és viszonyt, a melylyel s a melyben
lelkésznek és egyházközségnek egyaránt munkálnia
kell istenországot e földön. Kölcsönös köteleességeket
róv az lelkészre és hívőkre egyaránt. Az istentisztelet
zsúfolásig telt közönség előtt folyt le és maradandó
hatással lesz a hívőkre. Utána a paplakon a közéb-
ben lelkes köszöntők hangzottak el *Weisz A.* és
Stempel L. lelkészek és *dr. Adriányi János* helyi fel-
ügyelő szájából. A gróf *Andrássy-féle* uradalom *Gint-
ner Bálint* erdőmesterrel volt képviselve, ki évek óta
ev. lelkésztestvéreinkkel állandóan jó viszonyt tart. A

fiatal papnét, Völgyesi felsősajói tanító leányát nagyatyja *Schablik Mátyást*, s férjét, a lelkészt dr. *Szlávik Mátyás* eperjesi colleg. igazgatótanár, volt dékántanára jelenléte kellemesen érintette.

A római kath. egyházi lapok nem régen örömmel hirdették, hogy a kath. papi *kongrua* és az úgynevezett kath. *autonómia* végre-valahára „*tető alá került.*” Most azt olvassuk, hogy hirtelen új fordulat állott be. *Újabb nehézségek merültek fel a kongruánál*, melyeket úgy a törvényhozás, mint a legfelsőbb kegyúr *közbelépése* oszthat el. Az *autonomia* kérdésében négy faktornak kell döntő szót mondania: a *királynak*, az egyháznak, a törvényhozásnak és a kath. kongresszusnak. A szakminiszter törvényjavaslata nem oldja meg a kérdéseket; ehez az autonómia szabályzata is szükséges, melyet a kultuszminiszternek kell kidolgoznia. *S éppen itt merültek fel nehéz akadályok!* Vajjon a püspöki kar, mely szigorú diszkrétcióval őrzi a sok tanácskozmány eredményét, le bírja-e küzdeni a nehézségeket a *felvilágosított király* előtt? Nehezen! Adja Isten, hogy a régi tervek meghiusuljanak — örökre!

PÁLYÁZATOK.

A gömői ágost. hitv. evang. egyházmegyébe kebelezett, s távozás folytán megüresedett *vizesréti* tót anyanyelvű egyház **lelkészi állomására** pályázat hirdetik.

Ezen lelkészi állomás javadalmazása következő: 1. Kényelmes, szép lakás, kert. 2. Kézpénz, szántóföld, rét és palástdíjak jövedelme 1264 kor. 12 fill. azaz egyezer kétszáz hatvannégy korona és tizenkét fillér. 3. Állami kiegészítés 335 K. 88 fill. azaz háromszáz harminczöt korona és nyolcvannolc fillér.

A lelkészválasztási szabályrendelet értelmében kellően felszerelt jelentkezések, alólirott főesperes hivatalánál, október 15-ig nyújtandók be.

Kelt Rozsnyón és Csetneken 1908. szept. 30.

Terray Cyula

főesperes. (2—2)

Szontagh Andor

egyházm. felügyelő.

A löcsei ág. hitv. ev. ker. egyházközség **hitoktató segédlelkészi állásra** pályázatot hirdet.

A megválasztandó hitoktató-segédlelkész teendőihez tartozik: a helybeli felsőbb tanintézetekben a lelkész ural megosztva a hitoktatást végezni, a téli hónapokban az ifjusági istentiszteletet vezetni, a tanulók templomlátogatását ellenőrizni, a vasárnapi iskolát vezetni, minden negyedik vasárnap s ha több ünnepnap egymásután következik minden második ünnepnapon *szentbeszédet* tartani, az úgynevezett teljes, fő- és csendes temetéseknel eljárni s általában a lelkész betegsége vagy másnemű hivatalos akadályoztatása esetén mind az anyaegyházban mind a szepesudvardi leánygyülekezetben bármilyen hitoktatási avagy lelkészi teendőkben helyettesíteni.

Ezen kötelezettséggel szemben állanak a következő járandóságok:

1. 1614 K. azaz Egyezerhatszázötvennégy korona törzsfizetés.

2. A Hermann Gusztáv és Okolicsányi-Zsedényi alapok kamataiból 186 korona.

3. Természetbeni lakás, mely áll 3 szoba és a szükséges mellékhelyiségekből, továbbá egy kis kert-

nek haszonélvezete és évenként 10 öl tűzifa, melynek vágatási, fuvar és felapritási költségét azonban viselni tartozik.

4. A temetéseknel való közreműködésért megállapított stolailetmények és pedig: teljes temetésért 4 K, főtemetésért 6 K és csendes temetésért 12 K. Ha egyházi teendőknél mint a lelkész helyettese jár el, az ez alkalommal befolyó stola és offertorium a lelkészt illeti.

5. Háromizben harmadévenként, mindenkor ket-tőszáz koronát kitevő korpótlék.

6. Nyugdíjjogosultság.

Végül megjegyeztetik, hogy a hitoktatásért járó állami járulékok az egyházi pénztárba beszoigáltatandók s hogy a hitoktató-segédlelkész állása úgy a megválasztott által, valamint az egyházközség által hat hónapra felmondható.

Pályázók felhivatnak, hogy szabályszerűen felszerelt pályázati kérvényüket, melyben a magyar és német nyelvben való tökéletes jártasságukon kívül lehetőleg a tót nyelvnek birását is kimutassák, legkésőbb f. é. október hó 24-éig e pályázatot kiíró egyházközség elnökségéhez beküldjék.

(2—2)

A barsi egyházmegyéhez tartozó *alsószelesényi* magyar-tót nyelvű egyház **rendes lelkészi állomására** ezennel pályázat nyittatik.

Javadalmazás: 1. Három szobás lakás a szükséges gazdasági melléképületekkel. 2. Két kert (1 hold és 720 négyszögöl). 3. Kézpénzben: az egyházi pénztárból 478 korona 20 fillér, kongrua czimén 1121 korona 80 fillér. 4. 15 kat. hold és 653 négyszögöl szántóföld és 964 négyszögöl rét. 5. Stóla.

Az aranyosmaróthi vallásoktatásért külön díj az államtól és a közalaptól.

A pályázati kérvények október hó 31-ig alulirott espereshez küldendők Körmöczbányára.

Körmöczbányán, 1908. október 5.

Kosztolányi Sándor,

ehm. felügy. 2—2.

Raab Károly,

esperes.

TANKÖNYVEK

ág. hitv. evang. iskolák számára, legnagyobb raktára.

Vallástani kézikönyvek

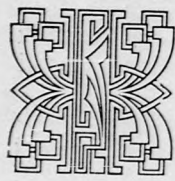
Adorján F., Bancsó A., Batizfalvy J., Blatniczky P., Bereczky S., György V., Kaczián J., Klaar F., Pálffy J., Schmidt K. J. és Zsilinszky M. szerzők népiskolai, illetve középiskolai hit-tankönyvei kiadóhivatala.

A hivatalos ev. népisk. tanterv részletes tankönyvjegyzékkel együtt ingyen küldetik meg.

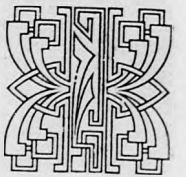
Kókai Lajos protestáns irányu könyvkereskedése,

Budapest, IV. Károly-utcza 1.

30—26



KÖZVETLEN VONATÖSSZEKÖTTETÉSEK Budapest



és a magyar királyi államvasutak, valamint az azon túl fekvő
csatlakozó vasutak főbb állomásai között.

Érvényes 1908. október hó 1-től.

Oda							Debrecen—Szerencs							Vissza						
* Motorosvonat							* Motorosvonat.													
Szv.	Szv.	Szv.	*	Szv.	Szv.	*	93							*	Szv.	Szv.	Szv.	*	Szv.	Szv.
4702	4704	4710	4716	4706	4708	4714	4713	4701	4703	4705	4715	4707	4711	II.III.	I.III.	I.III.	I.III.	II.III.	I.III.	I.III.
705	915	—	720	—	900	225	1220	ind.	Budapest k. p. u.	(91)	érk.	—	140	820	940	500	—	—	545	
1015	320	626	853	—	221	238	742	"	Szatmár-Németi	(91)	"	—	158	216	711	910	—	—	221	
—	—	—	—	—	103	340	745	"	Tiszalök	(94)	"	—	—	259	727	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	100	—	—	"	Nagyléta-Vértes	(97)	"	—	1122	—	635	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	1133	524	"	Püzesabony	(107)	"	—	410	—	—	—	—	—	—	
515	851	1226	220	428	706	1038	ind.	Debrecen	—	—	érk.	635	804	1122	324	633	846	1026		
521	—	1231	226	—	711	1045	Debr.-Csapók	114. ór.	—	—	↑	629	759	—	319	628	—	1021		
533	903	1239	239	440	720	1058	Alsójózsa	117. sz. ór.	—	—	↑	618	751	1110	311	617	834	1011		
542	910	1246	247	449	729	1107	Bocskaykert	119. ór.	—	—	↑	610	744	1104	304	609	828	1003		
552	918	1255	256	458	737	1123	Hajduhadház	—	—	—	↑	600	737	1057	257	600	822	954		
559	925	102	érk.	504	744	1131	Téglás	—	—	—	↑	542	728	1049	246	—	814	942		
617	939	117	—	518	803	1151	Ujfehértó	—	—	—	↑	520	712	1034	230	—	806	922		
631	949	128	—	529	715	1207	Császárszállás	—	—	—	↑	522	658	1023	216	—	746	907		
641	957	137	—	537	824	1218	érk.	Nyiregyháza	—	—	ind.	449	650	1014	208	—	737	856		
930	142	454	—	932	—	—	érk.	Csap (87)	—	—	ind.	—	335	551	1053	—	—	601		
958	—	425	—	950	—	—	"	Mátészalka (88)	—	—	"	—	358	—	1034	—	—	225		
1050	—	—	—	905	—	—	"	Tiszapolgár (89)	—	—	"	—	300	—	—	—	—	120		
940	202	514	—	1012	—	—	"	Vásárosnamény (90)	—	—	"	—	313	—	1050	—	—	387		
335	551	1053	—	—	601	—	ind.	Csap (87)	—	—	érk.	—	950	142	454	—	—	932		
659	1004	344	—	546	858	—	ind.	Nyiregyháza	—	—	érk.	—	631	1003	139	—	—	700		
715	1017	400	—	558	916	—	"	Királytelek	—	—	ind.	—	618	951	123	—	—	648		
726	1024	411	—	606	928	—	érk.	Görög szállás (89)	—	—	(ind.)	—	608	942	111	—	—	638		
727	1025	413	—	607	929	—	ind.	Virányos 147. sz. ór.	—	—	(érk.)	—	607	941	110	—	—	637		
734	1031	420	—	—	—	—	"	Vaskapu 148. sz. ór.	—	—	↑	—	600	—	103	—	—	631		
740	1036	426	—	622	948	—	"	Rakamaz	—	—	↑	—	550	928	1250	—	—	626		
748	1043	434	—	631	1002	—	"	Tokaj	—	—	↑	—	540	918	1239	—	—	621		
803	1052	450	—	640	1015	—	"	Tarcsal	—	—	↑	—	527	907	1222	—	—	611		
815	1101	502	—	650	1029	—	"	Mád-Mezősombor II.	—	—	↑	—	515	856	1309	—	—	558		
828	1111	515	—	655	1037	—	érk.	Szerencs (69)	—	—	ind.	—	505	850	1209	—	—	547		
835	1117	522	—	—	—	—	érk.	Sátoraljujhely (69)	—	—	ind.	—	—	744	—	—	—	1209		
1144	339	925	—	820	400	—	"	Kassa (Zsolczán át 80)	—	—	"	—	1200	—	622	850	—	1225		
100	716	955	—	—	454	—	"	Budapest k. p. u. (69)	—	—	"	—	940	1110	740	—	—	830		
820	915	—	—	—	—	—	ind.	Budapest k. p. u.	—	—	érk.	759	640	—	—	—	1225	115	725	
348	211	—	—	—	—	—	érk.	Nagyvárad	—	—	ind.	239	1114	—	—	—	509	818	1125	
827	553	—	—	—	—	—	"	Kolozsvár	—	—	"	1110	649	—	—	—	840	333	355	
712	209	—	—	—	—	—	"	Brassé	—	—	"	245	730	—	—	—	245	1026	730	
111	331	—	—	—	—	—	"	Predeal	—	—	"	112	332	—	—	—	112	1912	352	
319	531	—	—	—	—	—	ind.	Predeal	—	—	érk.	1214	237	—	—	—	1214	1928	237	
358	604	—	—	—	—	—	érk.	Sinaia	—	—	ind.	1130	147	—	—	—	1130	1844	147	
805	920	—	—	—	—	—	érk.	Bukarest	—	—	"	809	915	—	—	—	800	1525	915	
735	215	940	—	—	—	—	ind.	Budapest k. p. u.	—	—	érk.	635	100	955	—	—	815	845	1020	
1050	538	311	—	—	—	—	érk.	Miskolcz	—	—	ind.	111	941	630	—	—	256	336	657	
210	1024	1008	—	—	—	—	"	Bátyu	—	—	"	525	445	394	—	—	1200	1215	62	
538	228	441	—	—	—	—	"	Lawoczne	—	—	"	1249	1224	1202	—	—	542	832	305	
615	258	615	—	—	—	—	ind.	Lawoczne	—	—	érk.	1152	1140	1152	—	—	1118	115	955	
815	455	815	—	—	—	—	érk.	Stryj	—	—	ind.	940	920	940	—	—	940	1255	940	
1100	729	1100	—	—	—	—	"	Lemberg	—	—	"	730	642	830	—	—	610	1005	610	
—	925	—	—	—	—	—	erk.	Odesse	—	—	Szent- ind.	1157	846	1157	—	—	526	1116	526	
—	815	—	—	—	—	—	"	Kiew	—	—	péterv. ind.	915	935	915	—	—	950	452	930	
—	1100	—	—	—	—	—	"	Moszkva	—	—	idő ind.	910	650	910	—	—	—	—	—	

Nyomatott Nyiregyházán Píring J. utóda (Borbély Béla) könyvnyomdájában.